

Töö ja Wõitlus

Eesti Iseseiswa Sotsialistliku Töölise Partei häälekandja

№ 4.

Tallinnas, 20. mail 1920.

№ 4.

Toimetus ajutiselt: Falkspargi uul. nr. 2, kort. 12.

Talitus ajutiselt: „Walwaja“ ruumes, W. Pärnu maant. nr. 31. Awatud kella 5—7 p. l.

Tellimise hind: 10 marka kuus.

Üksik nummer 3 marka.

SISUKORD: H. K.: Wiimane katse. — A. Leps: Poliitilise partei tähtsus töölise liikumises. — H. K.: Maatöölise ametiühisuste kongressi puhul. — I. üleriikline maatöölise ametiühisuste kongress. — K. F.: Maatöölise ametiühisuste kongressi järel. — Kuidas tööerakond töölise kasusid kaitsch. — K. F.: Meeleheite julgus wõi usu ning tõekspidamise julgus? — J. T.: Majandusliku arenemise kõrgus ja proletariaadi diktatuur. — Wenemaa III. ametiüh. kongress. — Üleskutse kõigi maade proletarlastele. — i—: Saatke teateid walge terrori kohta Eestis! — Seepia: Poliitilised naljamehed. — Kronika

Wiimane katse.

Igale klassiteadlikule töölisele kogu maailmas on selge, misuguseks tähtsaks kantšiks Nõukogude-Wenemaa rahwuswahelisele töölise liikumisele on. Wene nõukogude walitšuse langemine tähendaks määratumat kaotust kõigi maade töölise liikumisele. Sellest kõigest on aga arimugi aru saanud ka kogu maailma kapitalistid. Sellepärast tegid nad kõik, et seda „punast batsillust“ wälja suretada, ära häwitada. Sajad miljonid wäärtsi wišati uuesti tulde, et nõukogude wõimru kukutada. Igast ilmakaarest piirati Nõukogude-Wenemaa raudse rõngaga ümber. Liitriikide kapitaal aitas ja toetas kõiki jõude, kes kuidagi wiši temale kasulikkud wõisid olla wõitluses nõukogude walitšuse wastu.

Pikk ja raske oli Nõukogude-Wenemaale see heitlus. Kuid lõpuks ometi olid walged kindralid igas ilmakaares löödud. Koltšhak, Denikin, Judeenitšy — kõik warisid kokku. Teised olid sunnitud nõukogude walitšusega rahu otsima. Ühes sellega püüdis ka oja liitlastest Wenemaaga kokkuleppele jõuda.

Wenemaa wälispoliitiline elu oli uude järku jõudmas; rahu jalale asumis ja ühes sellega hakkas nõukogude walitšusel wõimalikuks saada kogu hooga oma ssemise majandusliku elu korraldamisele asuda. Lühikese aja jooksul läks korda siin suuri tagajärgi kätte saada. Paarikuulise pingul töö järele jõuti juba nii kaugemale, et „haigete“ wedurite arwu suurenemine seisma jäi. Kommunistliku partei 9. ja ametiühisuste 2. kongress läinud märtsikuul wõttis pika rea määratuma tähtsusega otsuseid wastu, mille teostamisele juba aluti. Wene töörahwa lootused oma riigi majanduslikult raskustest pääsma ja

agava tööga lähemal ajal üle saada olid suured ja põhjendatud.

Kuid riigi lääne piiril waritsesid veel waenlasted ja nende hulgas kõige ahwardawam ja tugewam — Poolamaa. Wene walgete kindralite lõpuliku lüüasaamisega tegi küll temagi näo, nagu tahaks ta rahu teha. Kuid see oli ainult silmakirja mäng. Prantsusmaa tugewal toetamisel ja õhutamisel aigas ta aga pea Wenemaale peale tungima.

Poola pealetungimine ei ole mitte ainult Poola kodanluse imperialistlikkude wõimuhade tagajärg, waid see on kõige kindlalt ühenduses liitriikide „Wene poliitikaga“. Kodanline Poolamaga on liitriikide kapitaalile wiimaseks löögi rühmaks Nõukogude-Wenemaa wastu. Poola pealetungimine on wiimaseks katšeks Wene nõukogude walitšust sõjariistade jõuga mürda.

Kuigi liitriigid peale Denikini lõpuliikku lüüsaamisest näo tegid, nagu tahaks nad Nõukogude-Wenemaaga kokku leppida ja temaga kaubanduslikku lähikämmist alustada, näitawad siiski wiimase aja märgid, et liitriigid veel kaugelsti oma senniseist Wenemaa kagistamise poliitikast pole loobunud.

Liitriikide San-Remo konwõrentsiil waikimine Wene küsimuse üle oli juba iseenesest kahtlane. Veel kahtlasemaks tegi asja Soome ja Läti saatkondade teguwis rahuläbirääkimistel Wenemaa esitajatega. Juba algusest peale panid need saatkonnad tingimised ette, mis Wenemaale täiesti wastuwõetamatud. Kuid nõudmisi, mida nad alguses maksimaalfeteks, ülemääraks pidasid, hakkasid nad hiljem alamäärana esitamata. On selge, et siin Soome ja Läti walitšuste seljataga tugew rusikas peidetud on, kelle abi peale tarwilisel korral need walitšused loodawad. Ja selleks telgitaguseks jõuks ei saa olla keegi muu, kui ainult liitriikide kapitaal.

Kui veel silmas pidada, et Inglise wälisminister Curzon oma märgukirjades Wene wälisajade rahwajomisarile Krimmi poolsaart Deniikini mäe riismete kätte püüab kaubelda, et siin uute wasturewolutsiooniliste jõudude koondamise punkti saada, siis on enam kui küllalt põhjust oletada, et liitriigid uues kujus ja uute jõududega Wenemaa vastu sõjakäiku kawatsewad. Tahetakse nõukogude riigi vastu uut poolringi luua, mille lülideks oleks Soome, Läti, Poola, Peiluura (Ukraina), Krimm. — Kõige tugewam neist lülidest — Poolamaa — on juba peafetungimisele asunud.

Kuigi Inglismaa wiimasel ajal Nõukogude-Wenemaa vastu suuremat „wastutulekut“ awaldas, siis oli selles igatahes palju jilmakirjalust. Lubatud kaubanduslik läbikäimine ei saa ikka veel kuidagi jalgu alla, sest et Inglise walitsus tegelikult kangekaelselt wastu punnib. Kodanline Inglismaa jääb truuks oma aastasade poliitikale, mis seisab püüdes Euroopa mannermaa jõudusid wõimalikult killustada. Ja nähtawasti arwab ja, et weel ei ole tulnud tund, kus tulewikus hädadohtlikku suurriiki — Wenemaa — wõiks rahule jätta. Weel püüab ta teda nõrgestada abinõudega, mis tal praegu käepärast.

Sõjariistus wõitlus kodanlise Poola ja töörahwa Wenemaa wahel on alanud. Esimese toetajaks on liitriikide kapitaal, teist toetab kogu ilma proletariaat. Et wõim suurriikides weel kapitaali käes, siis on tema toetus Jenni märksa suurem ja tugewam. Kuid ka proletariaadi toetus Wenemaa heaks ei jää kodanlikeski riigis tagajärgedeta. Juba tulewadki sõnumed, et Inglismaal sadama tööliste tahtistanud laewa laskemoonaga täita, mis Poolamaa jaoks oli määratud. Ja laewad pidanudki teise kaubaga teele minema. Ja mida rewolutsioonilisemaid abinõusid töösteklassi liitriikides oma walitsuste Wenemaa kägistamise poliitika vastu tarwijab, seda lootusetamaks saab ka Poola kodanlise ja mõisnikkude sõjakäik Wenemaa töörahwa vastu.

Nõukogude-Wenemaa praegune sõjaline wasta-ne on igatahes tugew jõud. Ta on pika aja jooksul mõõka täristanud ja oma jõude tugewalt organiseerinud ja kaswatanud, selleks määratumat toetust saades liitriikidelt. Teisest küljest aga on Nõukogude-Wenemaa, kuigi ta pika sõja läbi nõrgestatud, praegu märksa paremais wõitlustingimistes.

Koltshaki, Deniikini, Judgenitshi wäerinnad on liikwideeritud. Üks walgete wõiduse on Lääne-Euroopas suurel määral kõigutatud. Poolamaa ei saa igatahes enam niisuguse liitriikide kapitaali toetuse peale loota, nagu see ofaks sai endistele walgetele kindralitele. Ka wõib liitriikide proletariaat Nõukogude-Wenemaa kaitsjeks tugewamalt oma häält tõsta, kui see endistes sõdades wõimaldatud.

Kuigi Poola mäed esialgu wõrdlemisi edukalt edasi on tunginud, on siiski kõik põhjused loota, et see edasitungimine warsti seisma pannakse ja kodanlise ja mõisnikkude Poolamaa sõjalised jõud pea ofustawalt lüüakse.

Suure põnewisega watab praegu kõigi maade

proletariaat Dnepri kallastele, töörahwa Wenemaa ja kodanlise Poola wõitluswälgadele ja saadab oma soojemaid wõidusoowe paljukannatanud ja wahwaile seltsimeestele.

H. K.

—o—

Poliitilise partei tähtsus tööliste liikumises.

Laiematel töörahwa kihtidel puudub arusaamine poliitiliste parteide tähtsusest tööliste liikumises. Kodanline ajakirjandus teeb kõik, et maha teha parteilikkuist — muidugi kui juht on sotsialistlikkuist parteidest. Kodanlastel on kõige pealt tähtis hoida laialisemaid töörahwa hulki kaugemal sotsialistlikkuist parteidest, sest wiimased kaswatavad neis klassiteadlust. Klassiteadlikud tööliised liituvad aga ühiskondlikuks jõuks, mis kodanlise olemasolu eitab.

Selleks, et töölisi sotsialistlikkuist parteidest eemal hoida, tarwitakse mitmesuguseid wõtteid. Kodanliste parteide programmid seatakse niiviisi kokku, et neist kõige head wõib wälja lugeda. Niisugused programmid on muidugi määratud laiematele rahwahulkadele. Kodanliste parteide nimed walitakse wõimalikult kõlawad, nagu „rahwa“ ja „töö“ erakond. Kõik see peab walimistel rahwast ligi tõmbama. On aga kodanlistel parteidel tegemist sotsialistlikkude parteidega, siis tullakse seletama, et parteilikkus olla kõige kurja juur, sellepärast jäetagu kõik nende, s. o. herrade kodanlaste, hooleks. Nemat juba oskawad „rahwa kasu“ eest hoolitseeda.

Sarnastel seletustel on tihtigi wähem klassiteadlikult arenenud tööliste juures edu. Isearanis maksab see maatöölise kohta. Maatöölistel on wähem wõimalust kodanliste parteide nagu ligemalt näha. Teod, mis töösteklassi vastu sihitud, kaetakse ilusate sõnadega.

Sarnast kodanlise ajakirjanduse mõju wõis määrata ka wiimasel maatöölise kongressil.

Üks jagu kongressi saadikuist oli enam-wähem ükskõikne parteide sejukohtade vastu. Seda püüdsid kajutada sotsiaaldemokraadid, kes oma wanakuwat sejukohta kuidagi ei suutnud kaitsja.

Püüti nägu teha, nagu ei oleks nemad — sotsiaaldemokraadid — parteilikud, kuid kannatavad aina ifeseiswate sotsialistide parteilikkuise all.

Niisugused mõtted on arusaadamad kodanlistel parteide juures. Neid ei saa aga kuidagi wabandada, kui on tegemist parteiga, kes enmast sotsialistlikuks nimetab.

Mis wõib imelikum olla, kui see, et partei, kes sotsialistlik tahab olla, esineb seletusega — Tema ei ajawat parteilikku poliitikat? Sarnast seletust andma wõib parteid sundida ainult täielik partei poliitika pankrot.

Mitte asjata ei rõomusta tööerakondlased sotsiaalse „mitteparteilikkuse“ üle. Nii kirjutab J. S. „Waba Maas“ kongressi alguse üle:

„Kuid millega algas kongress? Lihtsalt kõige

inetuma ja wastikuma demagoogiaga. Kongressi kokkukutsujate (sotside) auks peab ütleva, et see nende poolt ei sündinud, kuna kokkukutsujate nimel kongressi awaja koosolejatele jüdame peale pani, otsekohje tööle ajuda, astusid üles teised, kes kongressi mingi juukseks miitinguks püüdsid muuta, et wägewate löökjonade abil kongressi saadikuid „anedena“ enese wõrkudesse meelitada.“

Sarnane see tööerakondlaste lugupidamine sotside vastu kriipsutab wiimaste kui sotsialistliku partei pankrotti kõige wärwikamalt alla. Kui juba tööerakondlased, kelle terwe poliitika seisab „anede“ püüdmises, mida reklaamtrikika demagoogia, hulka meelituse, abil teostakse, parteid, kes sotsialistlik tahab olla, kiitma pistab, siis tähendab see, et inimeste juures, kes end sotsialistid ütlevad olevat, midagi müda on.

Seft kuidas wõiks kodanline partei sotsialiste kiita? Ainult siis, kui wiimased kodanlist poliitikat ajawad. Kui eeltodud wäljawõttes „otsekohjeseft tööst“ räägitakse, siis ei ole sotsialistlikul parteil otsekohjemat tööd, kui töörahwast organiseerida, s. o. neid ühiseks töowäeks koondada, mis kapitalistliku korra peab murdma. Organiseerimiseks on aga kõige pealt tarwis selgitada ja ära määrata need alused, mille peale töowägi peab põhinema.

Seda nimetawadki tööerakondlased „demagoogiks“ ja „anede“ püüdmiseks, s. o. tahawad sotsialistidele neid mõtteid omaks teha, milles nende terwe poliitika seisab. Iga kodanlise partei poliitika sisse seisab just „anede“ püüdmises, mida hulka meelituse, demagoogia, abil teostakse. Ilma nende abinõudeta ei oleks kodanlisti parteisid, kellel poliitikas mõju, üleüldse olemas, seft häputais kodanlast ei sünnita weel mingit ühiskondlikku jõudu. Just töörahw „anedeks“ wõtmise läbi (tuletage meele Asutawa Kogu wälimisi) saawad kodanlased pükki.

Ka kongressi lõpul ei keeldu tööerakondlased sotsidele kiitust jagamast. Nii kirjutab „nd“, „Waba Maas“ nr. 106: „Kongress oli alguseft peale nagu keskelt pooleks lõigatud, ühel pool sotsiaaldemokraadid, teisel — „ifeseiswad“ sotsialistid... kes kogu aeg teistele peale tungisid, kuna sotsiaaldemokraadid selle vastu asjalikuks püüdsid jääda, parteilikkusega tegemist tehes ainult sellel määral, palju seda enesekaitseks tarwis.“

Ei saa ju salata, et sotsid kodanlaste ettekirjutuse järele ikka „asjalikult“ „korda on jalule seadnud“, töölste ehitajate wäljasaamist, kinniwõimist ja töörahw ajakirjanduse julgumist oma seltsimeeste abil korraldades. Mitte asjata ei rääkinud sotside juht Karl Ast kongressil partei ohwerdamisest.

Magus ohwrisuits ongi kodanlaste keelepaelad sotside kiituseks awanud.

Karl Ast wõib emast hellele tahes ohwerdada, see on tema jikkalt asi, kui ta aga töörahw huwid kodanlusele ohwriks toob, siis on töörahw sõna kaasa oelda. Sellepärast tungiigi sotsidele peale, nende poliitikat paljastades.

Arusaadaw, et kodanlased oma armsate sõprade sotside eest, kes neid ikka trüit teeninud, wälja astuwad, teides, et „wägipulga wedamine“ sotside terwisele sugugi kasulik ei ole.

Muidugi on tööerakondlased kurwad, et sotside juures kõige enesekaitse peale waatamata midagi rebenenud on. Püütakse küll nägu teha, et ega midagi katki ole — kuid häda ei lasse ennast warjata. Töörahw hakkab sotside sotsialistlikkude parteide ümber koonduma ja see on sotsidele lõpu algus.

Töölste liikumise eesmärgiks on kapitalismi kukutamine. Kapitalismi on aga wõimalik kukutada ainult töowäeks koondunud töörahw abil. Selle töowäe üheks aluseks peawad olema ametiühisused. Kuid seda ülesannet suudawad ametiühisused ainult siis täita, kui nad seisawad sotsialistliku partei alusel. Wäikekodanlised sotsiaaldemokraadid töitawad küll seletama, et ametiühisused ainult töölste majanduslikke huwid peawad kaitsma. Sarnane wäide on otsekohjane töörahw ninapidi wedamine. Töörahw kõige kibedam majanduslik küsimus — palgaküsimus on kõige pealt kodanlises riigis ärarippuw poliitiliselt olukorrasft. Kui sotsialistliku partei selja taga töörahw ei seisja, siis ei ole tal ka wõimalik töörahw organiseerimise eeltingimisi, nagu trüki, sõna, koosolekute wabadust tegelikult (paberil wõiwad nad ju seista) läbi wiia. Pole aga wõimalik töölste organiseerida, siis ei suuda nad ka omi majanduslikke tingimisi läbi wiia, seft organiseerimata töölste juures kukub ka iga majanduslik streik läbi. Mis aga weel tähtsam, parteituid töölste selle tõttu, et neil kindlaid tegewusaluseid ei ole, kasutawad kodanlased ära, sumbutades nejs wäikeste järelandmistega rewolutsioonilist meeleolu. See on aga kõige suuremaks takistuseks töörahw lõpulikule wabastusele kapitalismi ikkeft.

Sotsialistlik partei on töölste klassi aju. Ilma ajuta ei ole mõeldaw elawa kehja tegewus, samuti ei ole ka mõeldaw töörahw wabastuswõitlus ilma teda juhtiva sotsialistliku parteita. Sellepärast peawad kõik ametiühisused asuma kindlale parteilikule seisukohale. Tuleb otustada, kas töörahwal ühes minna wäikekodanliste sotsidega, kelle suuremaks teenuseks on kodanlaste toetamine ja töörahw klassiwõitluse nõrgendamine, — wõi ajuda sotsialistliku partei seisukohale, kes niinõigiti kokkulepet kodanlusega ei tunnista, kelle eesmärgiks on töörahw lõpulik wabastamine kapitali ikkeft.

See küsimus seisab paratamata iga töölste ees.

Paratamata ja otsekohje peawad selles küsimuses otfusele jõudma ka kõik ametiühisused.

Peetagu ikka ja alati meeles: ainult sotsialism häwitab orjuse. Tee sotsialismile awab aga töörahw jõud. See jõud peab olema koondatud ja otstarbekohjaseft juhitud. Wiimaseid ülesandeid täidab sotsialistlik partei.

A. Leps.

Maatööliste ametiühisuste kongressi puhul.

Selle aasta esimese mai tööliste püha ja nädal hiljem Tallinnas ärapeetud maatööliste ametiühisuste kongress on oma eite sündmused Eesti tööliste liikumise ajaloos. Nad näitavad meie tööliste hulkaade päev-päewalt kindlamaks saawat püüet julgemalet iseseiswa klassiwõitluse teele astuda.

Eähemad läinud aastad on Eesti töölisteklassile olnud ühed raskemad. Tema klassilised korraldused on mitmele korrale purustatud, hävitatud. Tema agaramad ja paremad tegelased on tapetud, wälja saadetud, pöranda alla aetud. Tema võitlushoog on terroriga sumbutatud, tema weresooned läbi lõigatud. Kuid tühjaks ei ole tema keha siiski suudetud laaderdada. Loomulik elujõud on raske lõikuse järelle jälle tagasi tulemas.

See elujõu kaswamine awaldub muu seas ka alaliselt tõuswas waenulikkuses ja seljapöramises A. K. walimistel „kõige suuremaks“ paisunud partei — Eesti sotsiaaldemokraatia wasju. Selle erakonna kokkuleppe-politika kodanlusega, mis tööliste klassiwõitlusele nii raskeid tagajärgi toonud, oli klassiteadlikumate tööliste poolt algusest saadik hukka mõistetud. Kuid pettekujutustega on „ennegi maailma walitsejad ja tehakse jeda hiljemgi. Pettekujutustega oli võimalik ka sotsiaaldemokraatidel endile suuremat poolehoidu leida. Seda enam, et töölisteklassi pahempoolse wastasrinna osadel tarwiik eneseawaldus wõimata oli. Pooleteise-aastane „demokraatia“ on nüüd lõpuks ise kõik udused pettelootused kui hommikused pilwed laiali ajanud. Kodanlike demokraatia siju seisab päewafelgelt hukkaade ees. Ja nüüd nõutakse ka sotsiaaldemokraatidelt wastust.

Kuid mida nad wastawad? — Ühes rahwakoostolekul Wiikandis olla sotsiaaldemokraatlik sieminister Hellat sel puhul parastanud: „Miks te uskusite, mis kõik Asutawa K. walimistel lubati!“ Nii, nii. Kena wastus küll. Miks te uskusite! Miks olite nii lollid! — Jah, kuid nüüd on ka „lollid“ arusaamisele jõudnud. Mitte ainult Eesti proletariaadi ärksam linn — Tallinn, waid ka maa, metlatagune küla.

Meie maaproletariaadi poliitilised arusaamised on murdumas. Maatööliste kongress on selleks kindlam dokument.

Et kongressi poliitilist ihmet öieti hinnata, selteks ei tohi kõige pealt unustada mõningaid asjaolusid, mis kongressi eeltöödega ühenduses. Sotsiaaldemokraatidel olid siin märksa awaramad ja paremad wõimalused enese maksmapanekuks. Neil oli „kõige suurema partei“ kuulsus, neil oli päewaleht, kus isearanis just wiimastel päewadel enne kongressi meie wastu kõik registrid lahki tõmmati, nende käes oli „täidesaatew komitee“ ja seega paremad ühendused kohtadega; oma Asut. K. rühma juuruse tõttu (mis praegu arwulijelt seitsmekord-

sellt meie omast üle käib) oli sotšidel võimalik rohkem arwulijelt kõnelejaid wälja saata ja agaralt kihutustööd teha. Meil selle wastu aga puudusid need mõnused täielikult. Alles kaks nädalat enne kongressi asutasime uue partei, mille nimetuski enne kongressi kaugemaise meifatagustesse ei ylatanud. Samuti jõudime ainult kaks nummert oma nädalikirja wälja anda, mis aga kongressi saadikute walimise ajaks ainult üksikuisse kohtadesse maal jõudis. Kuid kõigest hoolimata jäime meie kongressil wõitjaks. See asjaolu nättas, et elu ise ka maatöölistele iseseiswa klassiwõitluse mõtte selgeks on teinud ja nende enamuse kokkuleppe-politika pettekujutusest wabastanud.

Et seiskorda wähegi päästa ja onta kaotust kinni katta, tulewad hiljem sotšiaaldemokraadid ja nende truu abimees — kodanline ajakirjandus — ning katsuwad oma hariliku wiisi järele selgeks teha, et mingist kaotusest neile juttugi ei wõida olla, just ümberpöörduw, nemad olla wõitnud. Inimlikult nõrkustest wõib aru saada ja neid wõib wabandada. Sellepärast ei tarwiise ka kurjustada, kui saatuse rataste alla aetud mees endale pettekujutusest tröösti otšib. Kuid iseasi on otšitud trööst ja iseasi on elu tõsised asjaolud.

Kõige pealt katjutakse kahtluse alla wõtta meie poolt hääletanud kongressi enamust. Kongressil olnud imelik kombel palju „linnaaksu“, leiab Karl Ast omas häälekandjas. Muidugi tulnud see nähtawasti sellest, et sms Kruus „oma meestele“ juba aegsasti „wolitused“ muretšunud ja siis neid „pihjatiga warustatud paberid“ kongressil tarwitikul silmapilgul wälja jaganud. Et „Sotši“ austatud juhikiri janik jeda isegi ei usu, jeda ei ole tal ju tarwis lugejaile nimetada. Küllalt oli sellest ühest juhusest, et Kruus kongressil oma parteijeltsimehete Keerdole wolituse edasi andis, et parempoolne wastasind õlletama kukkus: Kruus aina jagas oma „paberid“. Tõepoolest oli aga lugu sms Keerdo wolitusega nii, et Wana-Kariste maatööliste selts oma suurusel wastawal arwul ei saanud kongressile esitajaid saata. Usaldades ja kaasa tundes meie parteile, saadeti üks lahine wolituse meie seltsimeestele, mis kongressil sms Keerdole üle anti. Ast oli seega täiesti selge, lihtne ja arusaadaw. Ta oli nii wormilikult kui siisulijelt täiesti korras. Sellest „sündmusi“ teha ja jeda üleüldistada on iseeneselt usna tagajärjetu katse, mis paljastab ainult sotsiaaldemokraatide püüet oma kaotust juhuslikkude üksikasjadega kinni katta.

„Linnaaksu“ ei olnud kongressil meie parteil ühtki rohkem kui sotsiaaldemokraatidel. Oleme järele arwanud ja leidnud, et linnas elawaid saadikuid kummalgi pool ühepalju — kahetäsa — oli. K. A. „Sotsiaaldemokr.“ leiab, et meile neid kongressi lõpul weel juure tulnud. Mandaatkomisjoni materjalid aga kõnelewad, et mitte meie „linnaaksu“ juure ei tulnud, waid juure tulid ühed imelikud „Pornuse mehed“ Tallinnas suure rutuga kirjutatud wolitustega ja kelle jaoks Pornuse töölisteselts onalt poolt üleüldise mingit wolitust polnud wälja

annud, ei ka „piisatiga warustatud paberit”. — Kahetseks, et fõtsid maatöölise liidu juhatuses vähemuse jäänud, teatab K. A., et kahetsa tema parteifõltsimeest enne walimisi kitsarööpalisega pidanud ära fõitma. Inelik kitsarööpeline: fõtsiaal-demokraate ei oota, ifeseiswaid fõtsialiste aga küll!

Kuid K. Ast ei heida meelt. Ta seletab, et kuigi wormilikult ifeseiswad fõtsialistid wõitnud, siisulifelt aga jäänud wõit fõtsiaal-demokraatidele.

Kuidas offi aga lugu selle „siisulise wõiduga”? Eks waatame.

Efimesena wõeti wastu resolutsioon aruannete puhul. Meie ettepanek pääsis wõidule. Seisukohad, mis temas ette toodud, olid ju omegi hoopis midagi muud kui fõtsiaal-demokraatide omad. Maatöölise enefekorraldaniife raskuji kirjeldades, katjus K. Asti resolutsioon siin walitjewat wägiwaldal „strekkameeste” siüks ajada. Tema ettepanek rõhutat, et „suuremaks takistufeks maaproletariaadi organiseerimifel on olnud kohapealsete kodanliste, kui ka fõjawäeliste administratiiw-wõimude tegewus”. Meie resolutsioonis aga ei kõneldud töölifteklassi wastu sihitud surwest mitte kui mõnest kohalikust wõi juhulikust nähtufest, waid kui üleüldifef, mille teostamifel riigi keskwoim sama agaralt tegewufes kui kohalikud wõimumehed. Meie ütlefime, et maatöölifte organiseerimifit „kõige rõhutamalt on takistanud surwe, mis Eesti töölifsteliikumife wastu üleüldife ja eriti maaproletariaadi wastu tarwitufefle wõetud”. Meie rõhufatime kindlafõnalifelt: „Ametiühifufte kongressi wägiwaldne laialiajamine ja 102 tegewama ja klasfiteadlikuma töölifse wäljasaatmine, kellest 26 kõige jultunumal kombel ära tapeti — see ühji terrorifeeris meie maaproletariaadi sedawõrd, et iga julgem enefewaldus wõimatuks fai”. Meie protesteerifime kõige kindlamalt ametiühifufte kongressi wastu tarwitafud wägiwalla wastu. Kõike jeda ei wõinud Karl Ast muifõugi mitte toetada. Sest et tema partei ife selle surwe organiseerifjaks offi. See oli ju fõtsiaal-demokraatlik ifefeminifster, kes ametiüh. kongressi laialt ajas ja töölifed maalt wälja saatis. Ja see oli ju Karl Ast, kes selle sammuj tainud aasta septembrif „õistarbekohafeks” tunnistas. Fõtsiaal-demokraadid ei wõinud ju maikuus 1920 end ära salata.

Muu seas õeldud, mulle jääb koguni arifsaamatuks K. Asti seisukoht 26 tapmife kohta. Küll on ta mitmele korrale seletanud, et ükski temg parteifõltsimees kuidagi wiifi jia segatud ei ole ja et fõtsiaal-demokraatia omalt poolt kõik tegewat, et asja tõelifes walgujes ilma ette tuua. Kuid asja on ju „uuritud” üle poole aasta. Kohu-uuriija on siin põrganud wastu tüfedaid tõkkeit, nii et ta neifit mõddafamifeks ka walitjuswõimude poole on sunnitud olnud pöörama. Ja kas siis fõtsiaal-demokraatlikud miniftrid nii lihtlabafed nukud on, et nad jelleski asjas oma mõju makfma ei suuda panna. Ja siis weel üks wäike wahemärkus. Karl Ast on wäga mitmesugufte elufit lahkunud inimeste mälestufef austamifel enefes nii palju jõudu tunnud olewat, et ta ikka püfsti on juufnud tõusta.

Miks ta 8. mail 26 mahalastud töölifef, kelle hulgas tema enda partei fõltsimeehi, mälestufef austamifel enefef järsku nii jõuetu tundis olewat, et toolifit kuidagi lahkuda ei suutnud? Ma ei julge K. Asti ifiklikult siin milleski kahlustada, kuid tema seletus fel puhul ei oleks üleaurune.

Järgmine küsimus, kus meie ja fõtsiaal-demokraatide wahel tõfifed lahkuminekud olid, oli organiseerimisküsimus. Ja seal wiifime jällegi oma põhimõtelifku seisukoha läbi: „Kongress tunnifstab tarwitikuks ülemaalife ametiühifufte kesknoukogu loomife, mis oleks walitud kõikide ametiühifufte kongressifit”. Fõtsiaal-demokraadid waidlefifid jellele wastu. Kuid meile oli see tähtis wõit. Kongress tunnifstas üleüldife ametiühifufte kesknoukogu loomife juhfmõtteks ka kõigife maatöölifte ametiühifufte.

Ka maaküsimufes wiifime kindlama ja kategoorififema resolutsiooni läbi. Selle põhimõtetef juure tuleme lähemas tulewikus tagafi.

Kus fõtsiaal-demokraadid kõige walufamini lüüa fai, see oli poliitiline moment. Kongress mõifstis hukka kokkuleppe kodanufefega, seega ka meie fõtsiaal-demokraatide poliitika. Ja weel rõhkem: ta kufjus maatöölifit ofjekohefelt wõitfema walitufef fõtsialifstidega niifama ägedalt, nagu kodanufefegagi. See oli omefi raske hoop fõfifefele. Ja lõpuks ei juhatanud kongress maatöölifte ametiühifuftele mitte ainult majanduslikke ülesandeid proletariaadi seisukorra parandamifeks, waid käskis neid ka poliitilifit wõitlufit pidada. Siisulifelt wõtfis kongress siin wastu sama ofufef, mis 1. ametiühifufte kongress tainud aasta augustikuus ja mille pärast fõfifid selle laiali ajafifid. Küll wõtfis fõtsiaal-demokraatide juhjt K. Ast kogu oma kõneofawufe kokku, et oma partei seisukohta päästa. Küll püüdis ta selgefes teha neid põhjufi, mis teda sundinud kodanufefega kokkuleppele minema. Küll katjus ta kuulajaid halemeelfeks teha, kõneledes oma ohwerdatud parteifit ja jellele wäikfelft matufekõnet pidades. Küll katjus ta õnne Trotski kiitnifefega (puudus ainult hüüd: Elagu Trotski!). Lubas ifegi efimesena nõukogude walitufefef teenifstufef astuda, kui see meil lahti pääfifef (ta ififas ainult juure: „Kui mind enne üles ei pooda”). Kuid midagi ei aidanud! Karl Ast rääkis küll ofawasti. Kuid elu tõfifasjad olid meie maatööliftele nähtawasti weel „ofawamalt” kõnelenud. Ja tema ifittajate enamus mõifstis hukka fõtsiaal-demokraatide poliitika.

Fõtsiaal-demokraadid kaotafifid mitte ainult maatöölifte liidu juhatusef ja nõukogu walimifstef, waid kõigif tähtfamate päewakorra punktide ofufstamifefel. Ja kui me mitte aru ei faaks inimlikult nõrkufefel oma kaotufef puhul pettekujutufefel tõõfif offifida, siis imestakfime aina, kuulafes fõfifid seletufit: „Siisulifelt lõppes kongress täielikult meie wõiduga”. Edafif seletatakfef: ifeseiswad püüdnud igatepidi fõtsiaal-demokraatide seisukohtafefele läheneda. Wiimaste mõju olnud sedawõrd suur, et H. Kruufifil oma seisukohta alalhoidmifeks mitu korda tulnud seletada, et „tema ka mitte nõukogude wõimuj ning

otsialismi teostamist Eesti praegu võimalikuks ei pea, vaid et tema ainult teist taktikat tööliste parteidelt nõuab, kui Eesti sotsiaaldemokraatiale omane". Ja nende sõnade kirjutaja Karl Ast ruttas suure õhinaga 3. Internatsionaali wärawaile ja hüüab meile: „Seisa! Niisuguse jutu järele ja siit enam läbi ei pääse.“ K. Ast võib küll mitmesugustel muudel wärawatel hea waht olla, kuid 3. Internatsionaali läwele ta selleks ei kõlba. Seft et ta siin kõige pealt ei tea, mida tal wõhtida, mille järele walwata tuleb.

Kuidas oli aga lugu sotsialistikult H. Kruusi seisukohatadega?

H. Kruus waatles kõige pealt proletariaadi diktatuuri ja sotsialismi teostamise küsimust rahwuswahelise töölisteliikumise ulatuses ja rahwuswaheliste jõwahelkordade walguses ja leidis et rewolutsiooniline liikumine kõigis maades suures tõusuhoos on ja et proletariaat kogu maailmas end otsustawa lahingu jaoks korraldab. Iga päewaga kasvab töölisteklassil suurriikides arusaamine, et proletariaat võimalikult ruttu wõimu enese kätte peab wõtma. Tõrrahwa tõuswa rewolutsioonilise liikumise ja tema wõitudega teistes maades läheneb ka Eesti proletariaadile tema wõidu silmapilk. Kuid see wõit ei lange mitte iseeneselt, vaid see tuleb omandada wõitluses. Seda peab kogu meie proletariaat teadma ja selleks oma read ruttu koonutama. Oma jõude kaswatades ja hoondades, ei tohi proletariaat ka neil silmapilkudel, kui ta oma wõimu weel ei suuda teostada, mingid kokkulepped kodanlusega septseda. See oli H. Kruusi kõne peamõte. Ja sellepärast ruttabki 3. Internatsionaali isehakanud wärawawaht ka meid „müüri taha“ jätma. Kui meie lugupeetud wärawawahti agarus ei wähenen ja ta 3. Intern. ametlikke ja selle juhitud meeste seisukohti wähegi tunneks, siis tuleb K. Astil ka Lenin 3. Internatsionaalist wälja heita. Ja seda mitte homme, vaid juba täna.

Meil ei ole enam tarwis K. Astiga edasi waielda: kes jäi maatöölise kongressil wõitjaks. Kongressi otsused kõnelewad selleks küllalt selget keelt. Meie wõime rõõmuga konstateerida, et kinni naelutades pikk rida hädasid meie proletariaadi elus ja üles seades hulka nõudmisi ja põhimõtetlikke seisukohti, kõigis tähtsamais resolutsioonides meie ettepanekul kindlalt ja rõhutatult, et kõigi parteiorganisatsioonidega ja „seleustega“ meie töölisteklassi end juurelt klassiwõitluse teelt ei tohi lasta kõrwale ehitada, vaid tema suur eesmärk — kapitalistliku korra häwitamine ja sotsialismi teostamine — peab tal iga silmapilk kustumata ees seisma.

Ja selles sühis arenegu meie proletariaadi klassiteadmus julgelt ja wäärmatata edasi! Selleks tööle, selleks jõudu, seltsimehed!

H. K.

1. üleriikline maatöölise ametiühisuste kongress.

(järg.)

Põllutöölise tööaja ja palgaolude korraldamise seaduse elluwiiimine.

Seda küsimust arutati kongressil pühapäewal õhtusel ja esmaspäewal hommikul koosolekul. Esimesena wõttis sõna töö- ja hoolekande minister A. Palwadre, kes tööaja ja palgaolude korraldamise seaduse ja selle põhjal töötawate segakomisjonide tegewuse juures pikemalt peatab. Ta leiab nii seaduses kui segakomisjonide tegewuses mitmesuguseid puudusi, kuid jõuab lõpuks otsusele, et seadus maksma peab jääma, kuigi teda täjendada tuleb.

Sm. Soon Anijalt imestab selle üle, miks ei wõetud wastu tööliste poolt wäljatöötatud palgamäära, vaid waliti kesktee tööliste ja tööandjate nõudmistele wahel.

Sm. Ounmann nõuab 8-tunnilise tööpäewa maksmapanekut ka põllutöölisele.

Sm. Kuk Helme näitab, et kohalikud maaliitlased palgamäärusi üleüldse ei tunnista. Neil on wõimalik wenelasi odawama palgaga tööle saada.

Sm. Lääts: Wiljandimaal on palga alamäär wäike, kuid tööandjad üle selle määra ei maksa. Senni pole weel töölisi palkama hakatud, ka mõisates mitte.

Sm. J. Piiskar (iseseis. sotsialist): Wiljandimaal kasutatakse sõjawange, kes äärmiselt odawate tingimistega tööle palgatud. Et määruste wäljatöötamise juures tarwilikud teated puudusid, selles on osalt süüdi ka tööliste organisatsioonid. Tulewikus on neil ses mõttes waja agaramat tegewust awaldada. Tuleb püüda sinna poole, et meil üle kogu riigi ühesugused töötingimised maksma saaksid. Palga alamäär on praegu wäike: rahapalga eest ei saa tööline isegi riideid muretseda. Tööpäewa pikkus ei tohiks üle 8 tunni ulatada, kuid meil ulatab ta, aastase kokkewõtte järele otsustades, sellest määra üle. Töölisi palgatakse nii wähe kui võimalik, ja nende tööjõudu püütakse niipalju kui võimalik ära kasutada. Tarwitatakse rohkesti ka alaealiste, isegi 12-aastaste, tööjõudu, mis täiesti lubamata.

Tööwiljakuse äramääramine ennesõjaaegse järele on sunduslikkudes määrustes ebamäärane mõiste. Juba tehnilised töötingimised on praegu märksa teised kui enne sõda. Sarnane märkus peaks tulewastest määrustest wälja jääma. Töölte puudumise eest palgast mahaarwamine ei ole ka ühtlane. Peale kõige on lähemalt tähendamata, mis arwata prii korteri ja ülespidamise all. Samuti on üksikutes maakondades isesugune wanus, millest täistööjõuliseks loetakse.

Need ja teised puudused teewad praegused sunduslikud määrused edaspidiseks wastuwõtmatuiks. Tulewikus waja püüda kollektiiv-lepinguid maksma panna. Töölitel tuleb alati esineda ühiste läbitöötatud nõudmistega ja nende juure kindlaks jääda.

Sm. Piiskar paneb lõpuks ette resolutsiooni, mis järgmisel kujul wastu wõetakse:

„Kongress leiab, et praegused sünduslikud määrused põllutöölise tööaja ja palgaolude korraldamise kohta ei wasta töölise klassi huwidele: on tarwitada lubatud alaealiste tööd 12—16 aastani ja hoopis wälja jäetud töölise korteri ja ülespidamise tingimised.

Kongress toonitab, et töölise esitajad segakomisjonides eksisamme tegid ja wale sefsukohale asusid, kui nad tööandjatega palganormide ja tööaja normeerimise asjus kokku leppisid, omadest nõudmistest märksa taganedes.

Kõike seda arwesse wõttes rõhutab kongress, et maatöölisel tuleb wõidelda igasuguste piüete vastu töötingimisi ja palgaolusid alla suruda.

Kongress kinnitab, et maatöölisel tuleb wõidelda mitte üksnes palga kõrgendamise ja tööpäewa lühen-damise sihis, waid ka kogu kapitalistliku korra ära-kaotamise eest.

Kongress tunnistab tarwikuks As. Kogu poolt antud maatöölise palga ja tööaja korraldamise seaduse, ühtlasi toonitades, et waja on seda seadust muuta ja parandada kõige pealt selles mõttes, et peale maa-konna segakomisjonide üleriikline segakomisjon pal-kade ühtlustamise otstarbel kokku astuks ja et seaduses esitajate walimise kord lähemalt oleks ära tähendatud.

Tööaega peab püüdma edaspidi nii läbi wiia, et liiga suurt wahet ei oleks talwise ja suwise töö-päewa pikkuse wahel ja üleüldine aasta töötundide arw mitte rohkem wälja ei teeks kui keskmiselt 8 tundi päewas.“

See osa sm. Piiskari resolutsioonist, milles öel-dakse, et töö- ja hoolekandeminister maatöölise tööaja ja palkade korraldamise juures rohkem tööand-jate kui töölise kasusid on kaitsnud, lükatakse selle järele, kui minister ise enda kaitseks sõna wõtnud, wäikse häälteenamusega tagasi.

Organiseerimise küsimus.

Loetakse ette maatöölise liidu põhikirji, mille jä-rele elawad waielused tekiwad selle kohta, kuidas maatöölisi ühendada: kas iseseiswaks, teistest töölis-dest eraldatud liiduks wõi üleriiklise, kõigi töölise poolt walitud ametiühisuste kesknõukogu alla. Esi-mest seisukohta kaitsewad ägedalt sotsiaaldemokraa-did, kuna kõigi töölise ühendamise mõtte eest ise-seiswad sotsialistid sm. Kruus, Leps, Sein j. t. sü-dilt wälja astuwad. Lõpuks wõetakse vastu sm. Kruusi resolutsioon, mis järgmiselt käib:

„Maatöölise ametiühisustesse peawad kuuluma kõik maal elawad töölised (põllu-, metsa-, käsitöölis-ed jne.).

Maatöölised kuuluvad üleüldisesse ametiühisuste liitu. Üleüldine ametiühisuste kesknõukogu walitakse kõikide ametiühisuste kongressil.

Kunni ametiühisuste kesknõukogu asutamiseni wal-itiwad maatöölised ajutise põhikirja alusel maatöölise liidu.“

See resolutsioon saab poolt 65 häält, Ast'i resolut-sioon 60 häält.

Selle järele wõetakse vastu ajutine maatöölise liidu põhikirji, parandusega, et liidu ülesannete hulka käib wõitlus poliitiliste sihtide eest.

Liidu juhatus ja nõukogu walimine.

Wõistlewad kaks nimekirja: sotsiaaldemokraatide ja iseseiswate sotsialistide oma. Wiimastest nimekir-jast lähewad läbi: H. Kruus (poolt 92 häält), J. Piis-kaar (90 h.), J. Käner (69 h.) ja A. Leps (69 h.); sotsiaaldemokraatidest: K. Ast (70 h.), J. Wain (67 h.) ja A. Ostra (64 h.). Kandidaatideks jääwad: A. Jan-son (iseseisew), J. Jans (sots.-dem.), A. Hansen (ise-seisew), H. Mets (sots.-dem.), K. Freiberg (isesei-sew), Nurk ja Rüütli (s.-d.).

Nõukogu walimistel wõidab terwelt iseseiswate sotsialistide nimekirja: P. Keerdo (87 h.), Aloe (73 h.), Robas (70 h.), E. Karu (70 h.), Pärn (68 h.), Pinsol (66 h.), Sosi (66 h.), Leoke (66 h.), Saarepera (64 h.), Thomson (62 h.), Soon (62 h.), Schiffer (61 h.), Sein (61 h.), Lossmann (61 h.), ja Iwan (60 h.). Kõik sot-siaaldemokraadid jääwad nõukogu liikmete kandi-daatideks. Nad said järgmiselt hääli: Tammik 54, Puss 53, Wedro 45, Maggus 44, Tomberg 44, Kiip-sar 41, Aug. Nurk 40, Beikman 40, Saar 37, Jür-genson 30 ja Rebenits 29, neli kandidaati weel wä-hem.

Järgneb resolutsioonide hääletamine

maareformi teostamise kohta.

Kuna seks walitud komisjon misugust resolutsiooni ei ole suutnud wälja töötada, mis mõlemaid pooli rahuldaks, paneb sm. Kruus uue resolutsiooni ette, mis ka 48 häälega 39 hääle wastuseismisel vastu wõetakse. Resolutsioon ilmus juba meie lehe eelmises numbris.

Poliitiline moment.

Esimesena saab sõna sm. Kruus, kes esitaks üleilmilise poliitilise seisukorra juures peatab ja siis neid ülesandeid selgitab, mis töolisteklassil igal maal täita on. Edasi arwustab ta Eesti sotsiaaldemokraatide kodanlusega koostöötamist, näidates, et see meie töö-listeklassile kasu ei ole toonud. Kõneleja jõuab otsu-sele, et töolisteklass kunagi kodanlusega kokkulepet ei pea sohitama, waid puhtklassiwõitluse alusele peab jääma ja ühisel wäerinnal wõitlema oma lõppideaali — sotsialismi maksmapaneku eest.

Sotsiaaldemokraatide kaitseks wõtawad pikemalt sõna M. Martna ja K. Ast. Wastu wõetakse 51 häälega sm. Kruus'i resolutsioon, mis meie lehes juba ilmunud. Martna resolutsioon saab poolt 39 häält.

Kongressi lõpp.

Kuna poliitilise momendi arutamine kongressi nei-janda päewa peale edasi liikati, mil paljud saadikud juba ära sõitnud ja selle aine käsitlemine weel tub-listi wäsitas, sündis kongressi ülejäänud päewakorra-punktite arutamine juba õige wähesese osawõtjate arwu juures. Peale poliitilise momendi wõeti läbi weel sotsiaalse kinnituse, töölise tarbeainefega warustamise ja kultuurhariduslised küsimused. Kõigi nende küsi-muste kohta järgnesid resolutsioonid.

Resolutsioon tootlusküsimuse kohta nõuab, et maata imemiste tootmiseks kogu wiljasaak arwele wõetaks, salawiinapõletamise, wäljaweo ja hindade üleskruuw-mise vastu wõideldaks.

Resolutsioonis tööliste kinnituse kohta on tähtsamad nõudmised: tuleb läbi viia täielik tööliste kinnituse haiguse, wigastuse, emakssaamise ja tööwõimetuse puhuks. Pension, mis neil puhkudel antakse, peab wastama vähemalt elamisminimumile. Kinnituskasse ei wõi tööliste peale panna. Arstiabi olgu maksuta.

Resolutsioonis haridusküsimuse kohta toonitatakse hariduse tähtsust tööliste elus ja nõutakse tööliste üldilise ning praktilise hariduse edendamist.

Kongress lõppes teisipäewal, 11. mail kell 1/25 pärast lõunat. Lõpusõna ütles sm. Piiskar, lühikest ülewaadet tehes kongressi töödest.

—o—

Maatööliste ametiühisuste kongressi järel.

Maatööliste ametiühisuste kongress on täiel määral täitnud need lootused, mis tema peale pandi maatööliste organiseerimise, maaproletaarlaste ridade koondamise suhtes. Maatöölised ütlesid oma sõna ja see oli hukkamõistmine kõigile neile sotsialistidele, kes omaks ülesandeks teinud sotsialistlikkude ideede sahkerdamise kodanlusele.

Maatöölistel puudus senni organisatsiooniline keskkond täiesti. Kuulsat „täidesaatwat komiteed“ ei saanud ometi miskisuguseks keskkohaks pidada, juba sellepärast mitte, et ta enesest miskisugust elumärki ei annud. — Nüüd on see puudus kõrwaldatud ja keskorganisatsioon moodustatud, mis, loodame, suudab oma ülesande kõrgusel seista.

Kongress muutus paratamata wõitluseks rewolutsioonilise sotsialismi ja sotsiliku reformismi, minister-sotsialismi wahel. „Tööliste partei“ olid kõik positsioonid tööstuse tööliste hulgas jäädawalt käest läinud, kuid maatööliste peale oli tal veel mõnesuguseid lootusi, seda enam, et terve sotside asutawa kogu rühm mitu kuud enne kongressi maad mööda ringi sõitis „selgitawaid“ mitinguid korraldades ja duma-meelseid selte hulga kaupa juure asutades ainult selleks, et kongressil reformistlikku enamust saada.

Kuid kõik need kahtlased abinõud ei aidanud. Minister-sotsialismi ja kodanlusega sahkerdamise wõimane loodetaw toetuspunkt libises käest, libises jäädawalt.

K. A. trööstib „Sotsiaaldemokraadis“ (nr. 106) ennast ja oma läbi ikkunud ideoloogiat sellega, et kuigi wormiliselt iseseiswate sotsialistide seisukohad wõitsid, siis sisuliselt ometi sotsiaaldemokraatide ettepanekud olla läbi läinud. „Sisuliselt lõppes... kongress täielikult meie wõiduga. Kõik, mis meie sisuliselt ette panime, wõeti rõhuwa hääleenamusega wastu...“ — seletab K. A. kategooriliselt ja selgelt. — Kahjuks ei seleta aga wihaseks saanud sotside liider lähemalt, mis asjas siis „nende“ seisukohad õieti läbi läksid...

Tõeliselt oli aga lugu nii, et mitte ühtainustki sotside-seisukohta, ühtainustki resolutsiooni, mis meie omast lahku läks, wastu ei wõetud.

Aruannete kohta wõeti wastu meie resolutsioon, organiseerimise küsimuses asuti meie seisukohtadele, samuti segakomisjonide tegewuse, maaküsimuse ja poliitilise silmapilgu hindamises.

Liidu juhatus wälimistel wiisid sotsid nagu üle noatera kolm oma esitajat juhatusse, ja seda ainult paari hääle enamusega, mida tuleb selle arwesse panna, et wälitud sotsiaaldemokraadid end enne kongressil püüdsid hästi heast küljest tutvustada. Et see nii oli, näitab liidu nõukogu wälimine, kus sotsiaaldemokraatide nimekirjas silmapaistwamaid isikuid ei olnud, mille tõttu kogu nimekiri täiesti ning haledasti läbi kukkus. Mõned sotsiaaldemokraatide kandidaadid said ainult 10—15 häält. See näitab, et kongressil sotsiaaldemokraatide nimi oli wäga halwas kuulsuses, ning ainult mõne nende juhi isiklikuks teeneks tuleb pidada, et nad juhatus wälimisel täiesti läbi ei kukkunud.

Sotsid tahtsid maatööliste ametiühisuslikku liikumist juhtide kodanlusega kokkulepete ja argliiku reformismi, tolmunud sõnade wälingu taewariiki — kongress asus kindlalt rewolutsioonilise sotsialismi, rewolutsioonilise klassiwõitluse alusele. Sotsid püüdsid tegelikult maatöölisi poliitlikast, otsekohesest poliitilisest wõitlusest eemal hoida — kongress toonitas aga oma resolutsioonis poliitilise silmapilgu kohta, et praegusel silmapilgul on ametiühisuste ülesanded eeskätt poliitilised, asudes nii läinud sügäsel laialt aetud esimese ülemaalise ametiühisuste kongressi platwormile. Sotsid püüdsid maatööliste liitu luua niisugusena, et see tegelikult täiesti eraldatud oleks teistest töölistest, astudes „tarbe korral“ ainult oma „kõrge“ juhatus kaudu teiste tööliste keskorganidega ühendusse — kongress wõttis aga iseseiswate resolutsiooni wastu, mille järele maatöölised peafama ei jää omade puhtprofessionaaliste huwide juure, waid otsekohesesse ühendusse astuwad teiste töölistega edukamaks wõitluseks omade ligemate ja kaugemate sihtide saawutamiseks. Sellest ei ole küllalt, kui ainult liidu juhatus ühendusse astuks teiste ametiühisustega, — tarwis on, et massid ise kokku sulaks üheks distsiplineeritud tööwäeks. Meie ei mõtlegi wägiwaldselt ka edaspidi maatööliste liitu kaotada. Kui elu näitab, et temast miskisugust kasu on maatööliste puhtprofessionaaliste sihtide saawutamises, siis elutsegu ta edasi. Meie tahtsime rõhutada ainult seda, et ametiühisuste keskjuhatust ei tule luua üksikute ülemaaliste liitude juhatus määramisel, waid see tuleb juba walida ülemaalisel ametiühisuste kongressil. Peale selle tahtsime rõhutada territoriaalset põhimõtet tööliste organiseerimisel. Kõigil töölistel on ühised huwid ja küsimus seisab ainult selles, kuidas neid huwisid ja kõige paremini rahuldada. Arwan aga, et iseseisew maatööliste liit siis iseenesest wälja sureb, kui ülemaaline kõigi ametiühisuste liit loodakse. Niisuguse ülemaalise liidu kaudu on ometi ka maatööliste huwid kõige paremini kaitsud, kuigi sotsid püüawad lõendada, nagu oleks maatööliste ja linnatööliste wahel miskisugune wastolu.

Meie seisukoha wastuwõtmist ses asjas tuleb pidada kõige suuremaks wõiduks kongressil.

Edasi tahtsid sotsid maaküsimuses resolutsioonina miskisugust naiselikku belletristlikat wastu wõtta, mis oma ebamäärase ja paluwa tooni poolest otse haawaw oleks olnud tööliste kongressile — wastu wõeti meie kindlasti wormuleeritud resolutsioon.

Sotsid tõid kõik omad rasked suurükiid välja, et oma koalitsiooni poliitikat kaitsta — kuid kõik see waew oli asjata: kongress mõistis kõige kindlamalt ja ägedamalt hukka igasuguse ühistöö kodanusega, ühes sellega ka sotsisid hukka mõistes.

Ei, kallid seltsimees K. A.: kongressil ei wõinud juttugi olla sotsiaaldemokraatide „sisulisest“ wõidust, waid palju enam teie täielikust pankrotist kõigis küsimustes. Teie katsute ainult oma haiglaste enesetunde rahustuseks „onantistlikku und näha“ enese wõidust! Noh, selles unes meie teid enam segama ei lähe!

Teil oli kongressil nähtawasti kõik kaalule heidetud ja teie ei pörganud ühegi abinõu eest tagasi, et oma mõju kas wõi sõjariistade ja Hellati wõimu abil maksuma panna. Missuguse häbematus ja jultunusega asus K. Ast kongressi wägistama, kui seal wastu wõeti resolutsioon, mis teie paberist „täidesaatwa komitee“ tegewuse hukka mõistis. Teie ähwardasite kongressi lõpetada, üteldes, et Teie miskisugust wastutust kongressi edaspidise käigu eest enese peale ei wõiwat wõtta. Mis õigus oli Teil ähwardada kongressi lõpetamisega ja missugusest „wastutusest“ (!) wõisite Teie seal kõnelda? Kas oled siiski „seltsimehel“ Hellatil „igaks juhtumiseks“ wagnid walmis waadatud tarwilisel korral kongressi liigete Isborskisse saatmiseks ja timukad walmis kaubeldud? Niisuguseid arwamisi kuulsin igatahes paljude maasadiikute suust.

Kuid ka niisugune kuulumata kongressi terroriseerimine ei annud teile miskisuguseid püüwamaid tagajärgi.

Sotsiaaldemokraatide auks peab igatahes ütleva, et nad lõpmata waewa järele siiski olid suutnud õige suure hulga kindlaid omameelseid, osalt maaliitliste kalduwustega isikuid kongressile kokku mütata oma-dest wärskestl asutatud „ametühisustest“. Seal leidsid õige mitmesugust teadwuseta sotsilistlikku elementi, kubjaid ja teisi Soplepmanne ning Waglaraudu. K. A. katsub („Sots.“ 107) tõendada, nagu oleks meie enne juhatusse walimisi Tallinnast jõudusid juure saanud. Waletate, auwäärt seltsimees! Need „linna-mehed“ ei olnud ometi meie poolt, waid teie eneste mehed, sotsiaaldemokraadid, „Pornuse mehed“, kes ise enesele olid wolikirja walmistanud ja kellele „seltsimees“ Metsa tasahiljukesi mandaadi välja andis, nähtawasti ses heas lootuses, et „kes siis ikka kontrollleerib“. Juhtumisi aga tundsid mõned meie seltsimehed neid „Pornuse mehi“ ja wõtsid asja kongressil üles, mis „seltsimees“ Metsa wäga ärewusse ajas, kuna s. Jans koosoleku juhatajana katsus asja ruttu sumbutada. „Pornuse mehed“ lipsatasid aga tasahiljukesi, „ilma sõna lausumata ja käe andmata“ uksest välja...

Kõigist sotside katsetest hoolimata sai kongress suureks wõiduks Eesti tööliste liikumisele ja surmahoobiks sotsiaaldemokraatidele.

Tulewik ei ole wäliselt käredate, kuid tolmunud rewolutsiooniliste sõnade päralt, mida teie kongressil nii ohtralt püüdsite tarwitada, waid tegude päralt. Teie teod arwustawad aga teid kõige paremini!

Eesti tööliste liikumine waatab jälle lootusrikkalt tulewikku ja ligineb kindlas usus omale lõpulikule wõidule. —

K. F.

—o—

Kuidas tööerakond tööliste kasusid kaitseb.

Wist kõigil on weel wäga hästi meeles, et tööerakond end enne Asutawa Kogu walimisi ajnaks „tõsiseks töörahwa kasude eest wõitlejaks“ välja kuulutas ja töölistele seadusandlisel teel kõike head lubas osaks saada lasta. Samuti on kõigil meeles hilisemast ajast tööerakonna häälekandja kirjutused, milles sotsialistlikkude parteide tööliste poliitikat hukka mõisteti ja näidata püüti, et töölistes ainult tööerakonna hõlma joostes õnnistust wõiwad leida. Nagu igal maal, nii oli loomulikult ka meil rohkesti klassiteadwuseta töölisi, kes sarnaseid kõlawasõnalisi lubadusi ning manitsusi uskuma jäid ja endid „anedeks“ lasksid püüda. Kuid nüüd on tõelikkus wist ka neile selgeks teinud, et neid lihtsalt ninapidi on weetud.

Tööerakonna kui „tööliste erakonna“ näolt on aja kestes warjukate maha langenud. Ja sellelt katteta näolt hirwitab awalikult wastu tööliste waenukkus, tööraliwa põlgamine. Et mitte asjata sõnu teha, laseme fakte kõnelda.

Teatawasti on kapitalistlikus korras laiaulatuslikud töökaitse seadused üheks tähtsamaks eesmärgiks, mille poole töörahwas kõigil maal juba ammu on püüdnud. Kinnitus tööpuuduse, haiguse, õnnetute juhtumiste, tööwõimetuse wastu on sellepärast ka nõudmine, mis iga erakonna programmis seisab, kes end tööliste erakonnaks nimetab. Ka meie tööerakonna programmis ei puudu see. Kuid iseasi on kirjutatud eeskawa ja iseasi teod, mida selle eeskawa läbiwõtmiseks tarwis.

Asutawas Kogus, kus tööerakond esimest wiilut mängib, ei ole aasta jooksul peale paari wanade seaduste paikamise weel ühtki töökaitse seadust teostatud. Küll on töökaitse komisjon haiguse wastu ja emade kinnituse seaduse — ühe tähtsama kinnituseadustest välja töötanud, kuid selle arutamine pörkab üleüldistel koosolekutel eesikäät just tööerakonna „saboteerimise“ wastu. On sõna tõsisel mõttes „kannatuste rada“ selle seaduse rändamine Asutawas Kogus.

Esimesel lugemisel wõeti ta juba enne jõulu, s. o. läinud aasta lõpul wastu. Seekord läks asi ilma ühegi waeluseta — wõib olla sellepärast, et rahwasaadikud wäsinud olid ja rutemini pühade puhkusele tahtsid saada. Pärast pühade waheaega tuli haiguse wastu ja emade kinnituse seadus teiseks lugemiseks päewakorrale. Kuid nüüd juba leidsid tööerakonna kirjutargad, et seda seadust edasi arutada ei saa, sest

enne olla tarwis vastu võtta seadused mõningate asutuste kohta, kes mainitud seadust hakkavad teostama. Küll näidati pahemalt poolt selle peale, et seadus hädaline ja ta edasilükkamine ülekohus tööliste vastu, kuid midagi ei ajdanud. Seaduse arutamine läkiti mitmeks kuuks edasi.

Wiimaks, 11. mail s. a. jõuti ka kinnituseamet ja kinnitusnõukogu seaduste vastuvõtmisega lõpule. Tähendab, wiimane „takistus“ haiguse vastu ja emade kinnitamise seaduse arutamise jätkamiseks oli kõrvaldatud, ja seadus ise ootas ka juba mitmendat nädalat „rahvasaadikuile kätteantud“ päewakorras. Kuid ootamatalt kerkis tööerakonna poolt uus takistus üles. Nimelt astus sealt leerist hra N. Talts kõnetooli ja seletas, et see seadus „nii suure elulise tähtsusega“ on, et ta — töökaitsse komisjoni tagasi tuleb anda, kes ta „elunõuetele wastawaks“ peab tegema. Muidugi jättis hra Talts nimetatud, et ta ise ka töökaitsse komisjoni liige on ja komisjoni koosolekuid ei mingisuguseid, ei „elulisi“ ega muud parandusi ei ole teinud. Ometi ei keelanud tal seal keegi oma terawat „adwokaadi mõistust“ tarwitamast.

Mispärast siis kogu see edasilükkamise jant, mis sellega lõppes, et seaduse esimene, s. o. põhjapanew paragrahw tööerakonna lahkel kaasabil läbi kukutati ja nii seadus päewakorralt ära tuli võtta? Lihtsalt sellepärast, et see „neetud“ paragrahw nõudis kõigi kodanikkude kinnitamist, kes palgatööst elawad. Sarnane eluline nõue ei meeldi aga tööerakondlastele ega ühelegi teist wärwi kodanlasele. Ja nad ähwardawad teha „parandusi“, mis selle seaduse „elunõuetele wastawaks“ muudaks.

Noh, teame juba, mis laadi need parandused saawad olema. Töörahwa huwides neid igatahes ei seipseta ja töörahwal tuleb sellest tarwilikke järeldusi teha „tööerakonna suhtes“.

—o—

Meeleheite julgus või usu ning tõekspidamise julgus?

Sotsiaaldemokraadid armastawad igal võimalikul ja võimatul juhtumisel kõnelda „internatsionaalist“ ning wahel ka „III. internatsionaalist“. Ei või aga ütelda, et neil oleks miski kindlamat ettekujutust mitmesugustest internatsionaalidest, ning „III“ oskawad nad ainult sonida.

K. A. on väga imestanud, et iseseisew sotsialist Hans Kruus maatöölise ametiühisuste kongressil wäitas, et oma wäikearwulisust silmas pidades ei tchi Eesti tööliste liikumine liig kaugele ette tötata rahwuswahelisest tööliste liikumisest. K. A. on üllatatud sms Kruusi seletusest, et ka tema arwates nõukogude wõimu loomine ja sotsialismi teostamine praegusel silmapilgul Eestis mitte võimalik ei olewat. — Ja Hans Kruus ning Iseseisew Sotsialistlik Tööliste Partei tahtwat seista III. internatsionaali põhimõtete alusel!

Edasi räägib K. A.: „Ei tea, mida küll Moskwa III. internatsionaali mehed sarnase poolehoidja kohta

ütleks: Ei, seltsimees Kruus, pärast maatöölise kongressi ei pääse teie enam III-dasse internatsionaali“.

Pääseb või ei pääse — see küsimus huwitab meid käesolewal korral wähe. Palju huwitawam on see muinasjutuline III. internatsionaal ise, kes A. K. arwamise järele nähtawasti igal pool tahtwat ilma miskisuguse ettewalmistusega nõukogude wõimu maksma panna. Kuid proletariaadi diktatuuri maksmapanek nõuab ometi ettewalmistust ja ei ole võimalik igal silmapilgul, ning sms Kruusi arwamise järele ei olewat see praegusel silmapilgul ka Eestis võimalik.

Nii arwab Kruus. Huwitaw on selle arwamise kõrwal tuua weel ühe teise isiku arwamist, mida K. A. nähtawasti ei tunne. „Arwamine“ käib järgmiselt:

„Tunnustada proletariaadi diktatuuri, see ei tähenda sugugi igal juhtumisel, igal antud silmapilgul minna wõimu haaramise, rewolutsiooni peale. See on tühi lori. Rewolutsiooni heaks kordaminekuks on tarwilik kauakestew, osaw, püsiv, suuri ohwrid nõudew ettewalmistustöö.“

„Proletariaadi diktatuuri tunnustada tähendab: otustawalt, järelandmatult, ja mis peasi, — täiesti teadlikult, täiesti järjekindlalt katkestada kõik sidemed II. internatsionaali oportunistmiga, reformismiga, poole tee peale peatama jäämisega, paendlikkusega...“

Nü ei räägi mitte mõni tšesetšew sotsialist, kes „ei pääse“ III-dasse internatsionaali, waid... N. Lenin*). Ka N. Lenin peab igal antud silmapilgul wõimu haaramise tühjaks loriks. Kas Lenin „pääseb“ enam III-dasse internatsionaali?

Wilets ja jõuetu oleks see III. internatsionaal, mis kõike kaalule heites tahaks otsekohe, igal silmapilgul minna va banque, proletariaadi diktatuuri teostamisele, hoolimata sellest, kas wõimu haaramine õnnestaks, või mitte. Niisugune õnnemängu taktika tähendaks õieti usu kaotamist sotsialistliku rewolutsiooni võimalikkusse, see oleks ainult äärmusse wiidud meeleheite awalduis. Igal silmapilgul püüda rewolutsiooni teha oleks, tõi küll, suur julgus, kuid see oleks kadumisele määratud meeleheite julgus.

Mitte niisugune meeleheite julgus ei kannä III. internatsionaali tegewust. III. internatsionaali põhimõtete ei leidugi palju uut, mida juba wana rewolutsiooniline marksism ei oleks tunnustanud. Teda kannab, nagu I. internatsionaaligi, kindel usk proletariaadi enese jõusse, sotsialistliku rewolutsiooni tulekusse, mida ära hoida ei suuda miskisugused kodanluse kaitseseabinõud ja „sotsialistide“ äraandlikud kokkulepped kodanlusega. Usu ning tõekspidamise julgus elustab III. internatsionaali tegewust.

II. internatsionaal, mille poolehoidjaks ka teie K. A. ennast peate, on ainult tolmunud paberist sõnade, õõnsa rewolutsioonilise fraseoloogia internatsionaal, III. internatsionaal aga rewolutsiooniliste tegude, proletariaadi enesetegewuse ja klassiwõitluse internatsionaal. Selles ongi põhimõtteline wahe, hoolimata sellest, kas sotsialistlik rewolutsioon, proletariaadi diktatuuri teostamine sünnib täna, homme, ehk kümne aasta pärast. Meie teame, et see sünnib, ja

*) Коммунистический Интернационал № 9.

meie teame ka, et see sünnib ainult proletariaadi enese tegewuse, enese ridade koondamise, rewolutsioonilise klassiwõitluse kaudu. Proletariaadil ei ole aga sugugi tarwis rewolutsiooniga lootusetat õnnemängu mängida. Proletariaat on selleks juba küllalt tugew, et otsustawasse wõitlusesse minna mitte meeleheite julgusega, waid usu julgusega.

K. F.

—o—

Majandusliku arenemise kõrgus ja proletariaadi diktatuur.

Terwe rida küsimusi, mis proletariaadi diktatuuri teostamisega ühenduses, on tarwilisel määral weel wälja arendamata, täis kõiksugu eelarvamisi. Üheks tähtsamaks küsimuseks siin on: misuguses wahekorras on proletariaadi diktatuuri teostamise wõimalus ja maa majandusliku arenemise kõrgus? Kõige harilikumaks on saanud arwamine, et proletariaat wõib oma wõimu maksuma panna ainult neis maades, kus majanduslik arenemine kõrge on. Rewolutsiooniline liikumine wiimastel aastatel aga on näidanud, et proletariaadi diktatuuri teostamise wõimalus maa majandusliku arenemise kõrgusega kokkukõlbas ei seisa. Majanduslikult mahajäänud Wenemaal sai töörahwast wõimu enese kätte; kõrgel majandusliku arenemise astmel seiswais Lääne riikides aga selle wastu ei ole see weel sündinud.

Mikspärast ei ole seal weel proletariaadi diktatuuri maksmapanek päewakorral? — Waatame üksikasjalikelt.

Inglismaa. Inglise ametiühisusliku liikumise kõige silmapaistwamaiks joonteks on opportunism ja parajusmeelsus. Wiimaste aastakümnete jooksul on Inglismaa proletariaat kõige wähem awaldanud rewolutsioonilisi püüdeid. Inglismaa on olnud eeskujulikult „kodanlise rahu“ maak. Wäliselt waadates oli selles midagi täitsa arusaamatut, miskisugune wastolu.

Selleks, et tööliste klass wõiks enese kätte haarata praeguse poliitilise wõimu, on tarwilik, et see maa oleks majanduslikult kaunis kõrgel astmel, et tööliste hulgad oleks kindla poliitilise kaswatuse saanud ja hästi organiseeritud. Inglismaa tööliste klassi oludes paistawad need eestingimised kõik olemas olewat. Kuid sellest hoolimata mõtleswad Inglise tööliste hulgad jenni weel wähe proletariaadi diktatuuri teostamise peale. Ja tahtmata kerkib kahtlus, kas ei ole proletariaadi diktatuuri küsimus iseenesest midagi sarnast, millel puudub igasugune eluline siu.

Kuid kui meie Inglise tööliste klassi elu tähelepanelikumalt uurime, siis leiame warsti selle — alguses arusaamatu, — nähtuse tõsiseid põhjusi. Mitte teatud maa kõrge majanduslik arenemine ei lahenda iseenesest weel seda küsimust. Seda näitab meile just Inglismaa.

Inglise tööliste kaugele arenenud tehnika, Inglise tööliste pingul ja wiljakas jöö, suurte ja rikaste

asumaade wõitmine, mis täielikult Inglise kapitalistide wäljakurnata anud — see kõik andis Inglismaale ilmaturul esimese koha. Oma asumailt ei ammutanud ta mitte ainult oma harilikku „normaal“ kasu, waid weel isäralist liiskasu.

Tööliste klassi ülemistele kihidele heideti siis ka ofake sellest lõpmata warandusest, mis laia jõe-na Inglise kodanluse taskuise woolas. — Ja nii tekkiski Inglise tööliste huwitus Inglise imperialismini wõitue ja edu wastu. Tema elu ja tegewuse siuks sai wäikekodanluse hülje: „Parem tihane peos, kui kurg õhus“.

Seal juures wõeti kõik abinõud tarwitusele, et tööliste hulkade mõtteid ja tundeid wale teele juhtida. Kogu ajakirjandus oli läbiimbunud kodanlisest hingeelust. Koolides mürgitati hinge ju noorest east peale igasuguste waleõpetuste ja silmakirjalikkusega.

Kuidas wõistdki sarnases mürgitatud õhkkonnas tekkida tööliste hulkades tõsised rewolutsioonilised püüded, seda wähem aga mõte tööliste diktatuurist. Ja omelt on Inglismaa majanduslikult kõrgel järjel.

Sifuliselt sama pilti näeme Saksamaal.

Ühinedes üheks poliitiliseks kehaks pärast wõidurikasti sõjakäiku Prantsusmaa wastu aastal 1870 — asus Saksamaa kiirelt kapitalistlikule arenemisele. Ta tahtis mitte ainult järele jõuda Inglismaale, waid hõwitada ka selle wõimu ja mõju ilmaturul. Ja saawutaski suuri tagajärgi; ta sai tõesti Inglismaale tugewaks wõistlejaks.

Ühes sellega läks ka Saksa proletariaadi kiire arenemine. Ta kaswas mitte enam päewa, waid tundide järele. Ta kaswas nii arwuliselt kui waimiliselt. Saksa sotsiaaldemokraatide õpetuste ja tegewuse peale olid sihitud kõigi maade sotsialistide pilgud. Kuid selle sotsiaaldemokraatia hüljuse päewad kadusid, kui kaotati leaduse surwe sotsialistide wastu. Algas nende parlamentliku wõimu kiire kaswamine. Nõndanimetatud „parlamentendi kretinism“ oli kõige suuremas hõos.

Õfegi sarnane silmapaistew tõine-rewolutsiooniline iseloom kui kadunud August Bebel, ei pääsenud sellest hülje lugemise waimustusest. Häält said aga Saksa sotsiaaldemokraadid riigipäewa walimistel ikka enam ja enam.

Koorukesed, mis langesid kapitalismi laualt tööliste hulkadele, aitasid ka siin „kodanlist rahu“ kinnitada. Ikka sagedamini kuuludus sotsiaaldemokraatide reakt hülje, kes õigustasid ja kiitsid heaks keisri asumaade poliitikat. Algas parajusmeelsuse õitseag. Paljud sotsialistid kinnitasid, et inimesesugu, ühel ilusal päewal üles ärgates, enesele tähelepanemata, hülje wabaduse riiki teeb.

Misugusest proletariaadi diktatuurist wõis siin siis weel juttu olla? . . .

Wastupidi, pidutses oma wõidupidu „kodanluse diktatuur“, taja ja hüljetult rööwides „kodanlise rahu“ oludes rahwa ainelisi ja waimilisi warasid.

Tööliste hulkade mõtete ja tunnete wõitumine oli Saksamaal kodanluse poolt suurepäraselt täide-

tud: töölised, kelle juhtideks olid sotsiaal-isamaalased, nagu Scheidemann ja Ko., walajid ilmaföja esimehst päwisit alates oma ja „waenlaste“ werd — isamaa ja imperialistliku kodanluse auks. Nende naised ja lapsed nälgisid, külmetafid ja surid — sellel sama kodanluse auks.

Nii näeme, et ka Saksamaal, ehk küll majanduslikult kõrgel seiswal maal, polnud proletariaat nii kaugele jõudnud, et oleks wõinud poliitilist wõimru oma kätte haarata ja wälja kuulutada proletariaadi diktatuuri.

On illearune lähemalt kirjeldada, et ka Prantsusmaal wõime sama nähtust tähelepanna. Siin leidis marurahwuslus iseäranis wastuwõtliku pinna: Werise 1870. a. eest kättemakfu mõte oli põhjani ära kihwtitanud riigi waimlise õhkkonna.

Kui Prantsuse proletariaadi ettenägiamad aru said, et puhtparlamentlik wõitlustee opportunismi ja järkjärgulise parajusmeelsuse umbkotti wiib, tööliji jõuetuiks kodanluse orjeks muutes, kes ise omale ahelaid taowad, pöörasid nad järskult pahemale poole, wõttes oma hüüdfonaks „otsekoheste tegewuse“. Proletariaadi liikumise wõltsijad süüdistasid neid kohe anarhisimis. See laim oli nende wabatahtliste ja ka mittewabatahtliste kodanluse käsikute äraproowitud abinõu, et rewolutsioonilise sündikalismi eest wõitlejaid töörahwa hulkadest eemale lükata.

Põhja-Ameerika ühisriikides, selles rahwuswahelise imperialismi noores hiiqlases, leidis kodanlus fennisele, eelpool kirjeldatud wõltsimisabinõude tagawarale weel ühe uue juure, nimelt — äraostmise kõige lahemal määral. Ameerika kodanlus rehendas wäga dieti, armates; et niisugune kapitaali „ettewõttesse“ paigutamine temale hiiqlakasusid toob. Ja ta ei ekinud tõesti mitte. Miljardääridel läks korda töoliste hulka, kes kunagi ei õlnud tunnud sünduslikku wäeteenistust, aalandlikult kapitaali sõja ikkesse rakendada.

Auwäärt Wilson, see 20. aastasaja kodanlise ilma kõige suurem poliitiline suurus, kes jõudu ja oskust mööda Ameerika miljardäärde hüwisid kaitseb, tabas seega ühe hoopiga kaks jänest: esiteks militarisereis Ameerika töoliste hulgad ja teiseks kindlustas oma „peremehed“ miljardäärde nendele hädasohtlikku wõistleja — Jaapani imperialismi wastu.

Ameerika petistel oli seda kergem töoliste hulkade klasiteadwust tumestada, et sealne proletariaat suuremal osal koos seijis Euroopa afunikkudest — hiinlastest, jaapanlastest jne., kes weel küllalt „wabriku katlas“ polnud „läbi keenud“. Arenemises tahajäänud afunikkude hulgad olid wäga wastuwõtlikuks pinnaks miljardäärde kihutus-töote.

Meie ei hakka siin lähemalt arutama klassi wahelkordi Itaalias, Belgias ja Austrias, sest siin näeme sama pilti, mida kirjeldasime ülewalt. Ka siin on proletariaat suurel määral waimiliselt oma kodanluse wängis. Senni on ainult Itaalia proletariaat hakanud waimiliselt ärkama kodanliste wõltsijate „kihwtisest gaasist“.

Kõige ülemaltoodu põhjal wõime teha ühe — wastuwaidlematu näib meile — otsuse: ühe riigi majandusliku arenemise kõrgus ei wõi iseenesest olla weel otsust andew, kas käesolewal silmapilgul ja tingimistel on proletariaadi diktatuur teostataw wõi mitte.

J. T.

—o—

Wenemaa III. ametiühisuste kongress.

Märtsikuul ärapeatud III. Ulewenemaaline Ametiühisuste kongress teenib iseäralist tähelepanu Wenemaa töoliste liikumise ajaloos. Tulles weel nii mõnigi kord tulewikus selle kongressi otsuste juure tagasi, toome seekord ainult üleüldiselt selle kongressi tegelase Losowski kokkuwõtte selle kohta.

Losowski kirjutab:

„III. kongress läheb lahku teistest kongressidest oma küsimuste praktilise ülesseadmise poolest. Missugust tema resolutsioonidest meie ka ei wõtaks, kõige esiti leiame neis suure hulga rewolutsioonilisi kogemusi. Waatamata suure arwu saadikute peale (umbes 1600 inimest) oli kongress wäga asjalik. Kõigist kongressi töist, kõigist resolutsioonidest ja otsustest käib läbi üks ja sama mõte, nimelt: on tarwis töörahwa äärmist koondumist ja energia pingutust, et lõhutud rahwamajandust üles ehitada. Seda mõtet, seda põhjapanewat ajaloolist ülesannet pidas silmas iga kongressi liige, hoolimata, kus ta töötas ja missugust resolutsiooni wõi parandust ta ette pani.“

Neli sektsiooni: organiseerimise, palgatariifi, töolistele tarbeainete muretsemise ja kutseliste tehnilise hariduse ja neli komisjoni: üleüldise töökohustuse, saaduste walmistamise, töökaitsese ja töoliste-talupoegade inspeksiooni, — nad kõik andsid wastuse ühe ja sama küsimuse üle: kuidas majanduslikult üles ehitada ja kindlustada Nõukogude Wenemaa, kuidas majanduslikult kindlustada meie wõite kontrewolutsiooni üle. Wõtke missugused tahes kongressil wastuwõetud resolutsioonid, lugege neid tähelepanelikult, paragrahw paragrahwi järele, ja teie näete, et neis kõigis on üks ja ainus mõte: kõik majandus wäerinna wõidu heaks.

III. kongress ei määranud mitte ainult ära praktilise poliitika lähema tulewiku jaoks majanduse ülesehitamise alal. III. kongress wõttis rahwuswahelises wõitluses III. Internatsionaali seisukoha, otsustades ühineda temaga. Sel otsusel on ütlemta suur rahwuswaheline tähtsus. Rahwuswaheline ametiühisuslik liikumine elab üle sügawat ideelist ja organiseerimise kriisist ja Wenemaa ametiühisuste liikumise kindel seisukoht on tähtsaks tõukejõuks kõigis mais kaswawale rewolutsioonilisele ametiühisuslikule liikumisele. Meie ühinemine III. Internatsionaaliga sunnib kõigi maade ametiühisuste keskkohiti asuma kindlale seisukohale III. Internatsionaali suhtes, ja wana ilmakorra wastu igalpool suurenewale oppositsioonile on selles suur tähtsus.

III. ametiühisuste kongress, kus oli esitatud üle nelja miljoni töölise, tegi kokkuwõtteid kolmeaastase

rewolutsiooni kogemuste ja iseäranis oktoobri rewolutsiooni kogemuse üle. Majanduslikult organiseeritud proletariaadi ja tema partei tahtmine sai nüüd kindla awalduse. Nüüd on tarwis asuda püsiwale ja hoolsale kongressi otsuste elluwõimisele.

Töäle, seltsimehed!

—o—

Üleskutse kõigi maade proletaarlastele*)

(Wenemaa III. ametiühisuste kongressi poolt.)

Seltsimehed töölised!

Telegrahw, raadio, trükisõna — need kapitaalil wõimsamad abinõud — teatasid teile wõimaste nõudalate jooksul mitmed korrad töö militariseerimisest Nõukogude Wenemaal. Sellest tõsiasiast püüawad imperialistide teenrid saada kahesugust tulu: maha teha sotsialistlikku Wenemaad ja õigustada oma enese wägiwaldal töötajate üle.

Meie, üle pooleteise tuhande saadiku, kes meie esitame III. Ülewenemaalisel ametiühisuste kongressil üle kolme miljoni tööstuslikult organiseeritud tööliste, loeme omaks kohuseks teid wennalikult hoijatada iga-suguste kodanlike ilma arwamiste eest, nõukogude töö organiseerimise wiiside puhul, olgu need arwamised kiitwad või lahtwad.

Meie majanduselu on häwitatud ja wälja kurnatud imperialistliku sõja, halasiamata blokaadi ja wahetpidamata pealetungiwate herrade Churchilli ja Clemenceau palgatud bandede tõttu. Meil on praegu suurt jõupingutust tarwis, et päästa maad kõige lähemal ajal kõigist hädadest ja puudustest. See ülesanne nõuab aga igalt töötajalt Nõukogude Wenemaal äärmist jõupingutust ja suurt eneseohwerdamist. Nii kuidas iga teadlik punaarneelane alati walmis on frontil oma elu andma, nii peab ka iga tööline ja iga

*) Liitriikide kapitaalil poolt Nõuk. Wenemaal pealesunnitud pikk sõda on selle maa rahwamajanduse kõige raskemasse seisukorda pannud. Majanduslikust lagunemisest pääsimiseks on Wene proletariaadil tarwis kõige tõesedamat ja agaramat tööd. Tal tuleb siin tarwitusele wõtta koguni misuguseid abinõusid, mille wastu töölisteklass kodanlikes riigis kõige kindlamat wõitlust peab. Töörahw riigis peab ta aga neid abinõusid tunnustama ja paratamata heaks kiitma. Sest töowili ei lähe siin enam kapitalistil taskusse, waid üleüldsuse kasuks, kogu töörahw seisukorra parandamiseks. Nõukogude wõim katsub üleüldse töökohustuse teostamist koguni sõjawäelises korras läbi wiia, selleks tööd militariseerides. Kodanliste riikide kapitaal püüab muidugi seda järsku ja kindlat korda, mis Wenemaal töö hoo ja wiljakuse tõstmiseks tarwitusele wõetud, oma huwides ära kasutada, et oma maa proletariaadile näidata: „Waat, kus on sotsialistlik töörõik! Waat, missuguste abinõudega seal töölisi töösse aetakse! Ihake weel misugust paradisi!“ Ja sel puhul pöörabki Wenemaa III. ametiühisuste kongress kogu oma organiseeritud tööliste ühingute nimel üleskutsega kõigi maade tööliste poole.

aus naistöeline praegu walmis olema kõike oma jõudu kokku wõtma, et päästa majanduslikult sotsialistlikku wabariiki. Meil ei ole ja ei wõi olla teist ülesannet, teist mõtet, teist muret, kui elaw wiljakas töö üleüldsuse kasuks. Kindel töö kord, kõikumata üksmeel majanduselu korraldamisplaani täitmisel — seda nimetame töö militariseerimiseks.

Meie üle pole kuningaid ametnikkudega, kodanlisi saadikuid ministritega, mõisnikke ja kapitaliste oma agentidega, kodanlisi kindralid ja kohtunikke oma timukatega. Töö militariseerimise kawa ei kirjutata meile ette kurnajate ega nende rööwriigi poolt.

Meie, töölistes, wõtame ise eneste kanda karedad töökohustused, mida nõuab meil meie kohustunde rewolutsiooni ja tulewaste põlwe ees. Meie pingutatud töö wili ei muutu söödikute lijakasuks, waid kergendab puudusest kurnatud rahwahulkade elu.

Meie, Wenemaa töölised, oleme ise oma seaduste andjad ja määrates töö militariseerimist wiime ta ellu ise oma tööliste organisatsioonide kaudu.

Kõigi maade töölised! Keset suurt wõitlust ja tööd läkitame teile wennaliku terwituse. Meie ootame kindlalt seda tundi — ta tuleb warsti — kus terve kapitalistliku ilma töölised heidawad endilt oma rõhujad, häwitawad aastasadade wägiwalla, pilke ja püüad ja muudawad meie maa wabastatud inimkonna õitswaks omanduseks.

Olgu terwitatud üleilmiline töölist!

III. Ülewenemaaline ametiühis. kongress.

—o—

Saatte teateid walge terrori kohta Gestis!

Üleüldiselt on tutaw, kuidas walge terrori abil Eesti kodanlus „demokraatliku“ wabariigi kätte all maksma on pannud oma diktatuuri. Kuid nii, nagu kodanluse diktatuur on peidetud ja lihtsamale waatlejale nägemata, jalatakse ka terrori olemasolu. Iga teade, mis wäljamaa lehtedes walge terrori kohta ilmub, liikatakse muidugi kohe ümber ja katsutakse tõendada, et meil mingisugust wägiwaldat ei ole tarwitatud ja kui harwa ongi, siis tulla neid üksikuteks juhtumisteks pidada, mis õieti omawoliliselt, ilma walitsewate ringide nõusolekuta ja ifegi wastu nende tahtmist olla korda jaadetud.

Meie aga teame, et siin ei wõi juttugi olla üksikutest juhtumistest ja omawolijast, waid et meil tegemist on terve jüsteemiga, mis põhjeneb kodanluse wägiwalla peale. Seda peame töörahw huwides paljastama. Meil on juba rohkeid materjalilisi tööliste kinniwõtmiste, mahalaikmist, piimamiste jne. üle. On ka kirjeldusi wangimajades maksma korra kohta. Kuid see kõik on alles wäike osa teateid walgest terroristist. Ühishauad Tallinna, Rakvere—Narwa, Tartu, Walga ja Wõru—Peitseri ümbruses tõendawad seda. Seltsimehed tööliste linnades ja maal, teie kohus on muretseda meile iga tööliste kallal tarwitatud wägiwalla kohta fapipalleid ja täiesti õigeid teateid. Teates olgu ära

tähendatud: hukatu nimi, aadress, kus ja kelle poolt ta kinni võeti, kus, millal ja kelle käsul maha lasti või üles poodi, kas üksikult või hulga viisi, kas kohtuotsuse põhjal või ilma, mis suguse kohtu otsuse põhjal, mis eest, mil määral võttis surmatu töölisklassikumisest osa, oli ta tööliste ühuse liige, kas ülekuulamisel piinati ja mil viisil?

Samade küsimuste peale tuleks vastuseid saata ka peksmiste kohta.

Terwe Eesti „demokraatliku“ wabariigi kes-tes on sadandeid ja tuhandeid töölisi türme ja wangilaagrid mööda wintjutatud. Oige sagedasti on neid lihtsa kahtlustuse eest kuude kaupa kinni peetud. Palsjud on kohtuotsuseta määramata aja peale wangi heidetud jne. Ka nende kohta on meile põhjalikke teateid tarwis. Iga kinni olnud tööline ehk praegu kinniolijate omaksed, tuttawad ja seltsimehed saatku järgmisi teateid: kinniwõetu nimi, aadress, millal, kus ja kelle käsul kinni wõetud, kus ja kui kaua kinni olnud, või on, mis põhjusel, kas kohtuotsuse ja mis suguse kohtu otsuse põhjal, kui kaua enne kohtuotsust kinni olnud, kas ülekuulamisel on ähwardatud, peksetud, piinatud ja mil viisil? Saadetagu iseloomulikke kohtupro- fessi kirjeldusi, kus oleks ära tähendatud kohtu- professi ajamise silt. Nõndasama kirjeldusi „üürimistest“ ja ülekuulamistest.

Kinni olnud seltsimehed kirjeldagu wangima- jade olusid, mille juures peetagu iseäranis silmas järgmisi: elamistingimised — kui juures toas kui palju kinni hoiti, kas poliitilised süüdlased ühes kaelakohtulistega, mis sugune toit oli, terwishoid- likud olud, kas lugemiseks raamatuid, ajalehti lu- bati sisse jaata, oli võimalik omastega kokku saa- da, neile kirjutada, neilt toitu saada, kas palsjud toitu said; ümberkäimine — kas tuli ette söi- mamist, tõkamist, peksmist, piinamist, kas on selle wastu protesteeritud või kaebabud, kuhu ja mis- sugused tagajärjed sellel olid? Saatke samasuguseid kirjeldusi ka kõikide wangilaagrite elust ja seal walitsewatest oludest.

Edasi saatke teateid wäljakohytute poolt poliitilistel põhjustel hukatute haudade kohta, ära tä- hendades täpisealt nende asukohti, kui palju nendes maetud, kuidas maetud, ja kui võimalik ka mae- tute nimed.

Siis on meil teada, et mahalaskmisel on pal- jud seltsimehed ennast kangelasmeelselt ülemal pi- danud. Olles täiesti kaitseta oma waenlaste keskel, on nad kunni wimmase hingetõmbuseni oma lei- fukohtadele kindlaks jäänud ja määratu juurt kõh- wist jõudu ja oma tapjatest üleolekut näidanud. Meie kohus on nende nimised kustumata tähtedega Eesti töölisklassikumisest ajaloosse raiuda, sellepärast saatke mahalaskmise kirjeldusi. Seda wõiwad pea- asjalikult sõdurid teha, kes olid sagedasti sunni- tud wastu oma tahtmist neid õudseid wägimalla akte pealt waatama. Meie usume, et au sad sõdu- rid neid meile wäga wäärtuslikke tea- teid saatmata ei jätka. Samuti wõiwad pea- aegu ainult sõdurid anda täielikke teateid sõja- wäljakohytute tegewusest.

Töölised ja sõdurid! Ärge aida ke kodanlusele maha matta neid hirmutegusid, mis jenni „demo- kratismi“ katte all töölisklassi kallal on korda saadetud. See oleks ülekohus kogu töölisklassi wastu. Waadake, mis sugust hirmjat kära tõsta- wad kodanlased, kui mõni üksik nendest wähegi on pigistada saanud. Miks peaks siis Eesti töölised waitkima, kui sadanded nendest on hukatud, uhan- deid peksetud, piinatud ja wangimajasdes waewa- tud. Waitkimine oleks iseenele üle hirmutamine.

Sellepärast saatke otsekohse teateid walgest ter- roriist Eesti Iseseiswa Sotsialistliku töö- liste partei Asutawa Kogu rühmale (Tallinn, Toompäe). Meil ei wõi aga kindel olla, et saanused posti kaudu saadetud teated mitte „ka- duma“ ei lähe, siis oleks wäga soowitaw, kui neid isiklikult kätte toimetataks. Kirjalikul teatel olgu teateandja nimi ja aadress ligi, et saaks tarbekorral täiendawaid andmeid järele pärida. Ilma teateandja loata ei awaldata mitte milgil tingimisel tema nime.

Seltsimehed maalt ja teistest linnadest wõiwad oma teated kohalikkudele iseseiswate sotsialistide komiteedele ehk organisatsioonidele edasi anda, kust nad isiklikult Tallinna toodakse.

Teadete andmisega rutake!

—o—

Poliitilised naljamehed.

(Wäike weste.)

On olemas ise tõug inimesi, kes igal võimalikul ja wõimatul juhtumisel omade kaaslaste kallal „tera- wat“ nalja armastawad heita, kuid kes seda tehes kõige süütuma näoga tahtmata iseendid piisutawad. Ma mõtlen seekord neid sotsiaaldemokraatlike tege- lasi, kes maatöölise ametiühisuste kongressi puhul iseseiswate sotsialistide kallal omade hängaste tera- wust katsusid, aga sealjuures märkamata iseendi naha jutliseks salwasid.

Algust tegi sellega „ülemjuhataja kandidaat“ J. Jans kongressi algupäewal 9. mail „Sotsis“ nr. 103. Ta süüdistas seal Tartu maakonnawalitsuse tege- lasi iseseiswaid sotsialiste Sutti ja Keerdot, et need suure „tõerahwa äraandmisega“ toime saanud ja — maa- konnawalitsuse koosolekul Uderna ja Kanepi mõisate kohta tehtud otsusele oma isearwamist juure ei lisa- nud. Rääkimata sellest, et inimestel mitmesugused ar- wamised wõiwad olla „isearwamise juurelisamise“ tähtsusest, jättis sotsiaaldemokraatlik sõimaja J. Jans hoopis nimetamata järgmise asjaolu. Otsus Uderna ja Kanepi mõisate kohta tehti 3 rahwaerakondlase ja 1 iseseiswa (Sutti) juuresolekul maakonnawalitsuse esi- mehe sotsiaaldemokraadi A. Bachi juhatusel all. Nä- tawasti on see J. Jansile täitsa loomulik, et sotsiaalde- mokraat A. Bach kui koosoleku juhataja tööliste ka- susid ei kaitsnud, kuna ta seda kaitsmist ainult Suttile nõuab. Noh, kulla hra Jans, siin olete küll karu kombel omale isandale kiwiga lagipea pihta wirutanud. Seltsi- mehed Keerdo ning Sutt on nagu einegi terwed ja tunnawad südamest kaasa teie „inimlikule“ õnnetusele. Muidugi oli „mahtunud hoop“ antud ainult maa-

töölise kongressi puhul „effekti“ saavutamiseks, aga seda pahem just teile enestele. Kui teie arwate, et „sisuliselt kongress täiesti teie wõiduga lõppes“ („Sots.“ nr. 106), siis kirjutame siin sellele teie tagasihoidlikule eneseawaldusele südamerahuga alla. Kongressil demonstreerisite tõepoolest omi jõudusid: see oli 2½ internatsionaali rahwaste mürarikas wõidukäik üle unise Eesti maakeri. Seal nad liikusid pikas reas poolteisemeelises kolonnedes: ees „ülemjuhataja kandidaat“, edasi igasugused Soppelmannid ja Waglarauad, taga „Pornuse mehed“ omatehtud wolitustega. Surusime monokli asemel „midagi inimlikku“ silmaauku ja läksime päewakorras edasi.

Ent teile ei olnud sellest „Pornuse meeste“ paraadist weel küllalt, teie tulete pärast kongressi igasuguste „algupäraste“ naljadega platsi. Nii kirjutab K. A. „kallid taewaminemise pühal“ „Sotsis“ nr. 107: Hans Kruus „jaganud“ sms Keerdole pitsatiga warustatud mandaadi, iseseiswatele tulnud maatöölise liidu walimiste ajaks „lakk-kingadega linnamehi“ juure, kuna 8 sotsi kitsaropalisel pidanud ära sõitma jne. Et teie, aulik K. A., mainitud ridu kirjutades loogikas ja matemaatikas nähtawasti päris kodus ei olnud, siis tuleme teile siin natukeseks appi.

Kõige pealt tunnistame awalikkult, et ei ole midagi parata, kui mõned kohalikud ametiühisused iseseiswaid sotsialiste niiswõrd usaldawad, et neile mandaadi „koju kätte“ saadawad. Nii tuli ka Wana-Kariste sms Sotsi, kaasas sealse tööliseseltsi peakoosoleku kindel otsus — teist mandaati edasi anda ühele iseseiswale sotsialistile Tallinnas. Selle tarwilikkude allkirjadega ja pitsatiga warustatud mandaadi „jagaski“ Hans Kruus sms Keerdile. On igatahes lapselegi selge, et see hoopis teine asi on kui „Pornuse saadiku“ Tallinnas kirjutatud, ilma pitsatita ja „saadiku“ enda allkirjaga wolitust, mille järele teie „kaaskannataja“

Nüüd edasi wäike arwustik meie ja teie „linna-Mets kongressile pääsemise kaardi wälja kirjutas. meeste“ ja nende „lakk-kingade“ kohta, millest, mõndamini öeldud, ka kodanline ajakirjandus wahus suuga pasundas. Oleildse oli kongressi 145—6 saadiku seas 16 „linnameest“. Neist oli iseseiswaid sotsialiste 8: H. Kruus, J. Kärner, J. Piiskar, A. Leps, P. Keerdo, K. Freiberg, A. Janson ja A. Hansen; sotsiaaldemokraate samuti 8: K. Ast, Alma Ostra-Anwelt, J. Wain, J. Jans, H. Nurk, H. Mets, J. Ammermann ja Puss. Kui wiimastele juure arwata weel referendid wäljastpoolt (M. Martna, A. Oinas, L. Johanson, A. Tuup, E. Asson), missuguseid referente iseseiswad kaasa tuua tarwilikuks ei pidanud, siis näeme, et sotsidel linnameestel küll tuntaw ülekaal oli. Kui K. A. ütleb, et 8 maa-sotsi liidu walimiste ajaks kitsaropalisel ära pidid sõitma, siis wõiks ta weel tsipakese edasi mõtelda ja arwata, et ega need 8 meest (kuigi nad sotsid) ometi 40 häält kaasa ei wiinud. Nõukogu walimistel aga sai sotside nimekirja just ümarguselt 40 (mitte 8) häälte wõrra wähem kui iseseiswate oma. Wiimaste linna- kui ka maamehed olid kõik kongressi algusest saadik kohal, juure kedagi ei tulnud. Wastuoksa olid juuretulejad nimelt „Pornuse mehed“.

Mis puutub lakk-kingadesse, siis sarnaseid iseseiswate „linnameestel ei olnud. Küll olid ühel neist, A.

Hansonil — tunnistame seda „töölise äraandmist“ siin awalikkult — kollased saapad, ent — katkiste taldadega. Selle wastu aga kandis K. Ast kongressi päetil päris terweid kollaseid saapai, ja Alma Ostra tösi-proletaarlised jalad olid kängitud ilusaisse kollasisse kingasse. Nagu näete, sotsidel ka siin ülekaal: kes kahtleks weel, et nad ikka „tõsisemad“ ja „tüsedamad“ töölise kasude kaitsjad kui need iseseiswad. Päris õieti öeldud, et kongress „sisuliselt“ sotside wõiduga lõppes. Naljategemises olid nad igatahes wõrratud.

Kõige kaugemale läheb ses suhtes „keegi“ A-i, Saksa sotsialistliku suursahkerdaja Parwuse kirglik austaja („Sots.“ nr. 109). Eht alamohwitseri lese kombel peksab Parwuse suu läbi Eesti sotsiaaldemokraate, s. o. iseennast ja hüüab seal juures hüsteriliselt: „waat, see on hästi ja tabawalt öeldud!“ Wahepalaks katsub ta küll iseseiswat sotsialisti A. Lepsi müksata, tõendades, nagu oleks sms Leps maatöölise kongressil waidanud, et „sotsialistid nõudwat igalpool kõigi töölise maaga warustamist“. A-i kongressile oma nägu ei näidanud, wõib olla, kuulis „mainitud sõnad“ raekoja ees woorimehelt. Nende ridade kirjutaja oli aga kongressil ja kuulis sms Lepsi suust hoopis teisi sõnu. Kuid olgu — sms Leps on alles akadeemia kodanik. A-i „kaaswõtteleja“ A. Rei on aga ammu akadeemia lõpetanud, ta on praegu Eesti wabariigis kõige tähtsamal kohal, ja tema ütles Asutawas Kogus maaseaduse arutamisel need rasked sõnad: sotsiaaldemokraadid olla praegu maaeraomanduse wastu ainult praktilistel põhjustel, ent aastate pärast — kes teab? Sotsialistid maaeraomandust edendamas — nüüd pidage tõepoolest naeru, sõbrad!

Ja nii piitsutawad nad endid iga sammu peal, need poliitilised naljamehed. Meil ei jää muud üle kui neile selle spordi jatkamist soovitada. On heaks wahelduseks praegusel naerukehwal ajal.

Seepia.

—0—

Kroonika.

Uus wägiwalla-akt töölise asutuste wastu.

Esmaspäewal, 17. mail kell 6 õhtul ilmusid sotsiaaldemokraatlise siseministri Hellati käsul Tallinna Ametiühisuste Kesknõukogu kantseleisse kaitsepolitsei ülema abi A. Purri, 6. jaoskonna politseiülema ja keegi erariides isik, kes näitasid ette käsu wälja antud S. M. E. W. kaitsepolitsei ülema poolt 17. mail 1920. a. nr. 31 all, milles seisis:

K. P. ülema abile A. Purrile.

Kirjutat Teile ette tänase päewa jooksul kindlaks teha, kas Tallinna Ametiühisuste Kesknõukogu protokolliraamatusse on protokolleeritud kõik tänawu-aastased koosolekud ja ära tähendatud kõikide sõnawõtjate nimed. Järeldusest raportiga sellekohase aktiga minule ette kanda 18. s. k. p. kell 10 hommikul.

Märkus: Kindlakstegemist tuleb toimetada 6. politsei jaoskonna ülema juuresolekul.

W. kaitsepolitsei ülema k. t. kapten Weem

(allkiri).

Sekretääri k. t. Johanson

(allkiri).

Ettekirjutust ette näidates nõuti välja kõik kesknõukogu protokolliraamatud, mis ka kesknõukogu abiesimehe poolt tehti.

Waadati raamatud läbi, mille järele kaitsepolitsei ülema abi otsustas raamatuid kaasa võtta ja mille üle sellekohane protokoll tehti.

Kesknõukogu esimehe abi poolt seletati, et võimata on raamatuid välja anda, sest sellega oleks kesknõukogu edaspidine tegewus takistatud, mille peale wastati, et „nemad“ olla ikkagi sunnitud raamatuid kaasa wiima. Kesknõukogu esimehe abi avaldas sarnase teguviisi vastu protesti ja ei kirjutanud protokollile alla, mille peale öeldi: „Te võite ju protesteerida.“

Kaasa võeti: 1) kesknõukogu peakoosolekute protokolliraamat, 2) juhatuse koosolekute protokolliraamat ja 3) majanduskomisjoni protokolliraamat. Esimeest ja kirjatoimetajat kohustati ilmuma kaitsepolitseisse 18. mail kell 5 õhtul.

Töölise asutuste tagakiusamine muutub päew-päewalt ikka sagedamaks, mis peaaegu võimatuks teeb töölistel endi asju legaalselt ajada ja endid organiseerida.

Ametiühisuste liikwideerimise klüsmus on terrori tagajärjel uuesti päewakorraks tõusnud ja võidab ikka rohkem ja rohkem poolehoidjaid, sest töölised näewad ära, et demokraatlikus wabariigis neil awalikul omi asju ajada ei lasta.

-12-

Kas sotsiaaldemokraadid on töölise esitajad?

Sotsiaaldemokraatide koostöötamine kodanusega, nende koduelewandri oja kodanuse poolt Eesti töölisklassi vastu alatud surwepoliitikas on paljastanud selle partei õiget iseloomu: klasisteadlikumad töölised on sealt juba lahkunud ja pole wist kauget aeg, kus parteil töölistega muud ühendust ei jää, kui „töölise partei“ nimi.

Nüüd on üks siltmapaistwami sotsiaaldem. juht ise mõista annud, et sotsiaaldemokraate ei tulegi proletaarlaste esitajateks lugeda.

Nimelt kirjutas J.-d. Jans „Sotsiaalb.“ nr. 103, mis ilmus üleriikliku maatöölise kongressi awamise päewal 8. mail s. a., kuidas Tartu maakonnawalitsus olla jõukaid maasaajate nimekirja lüles wõtnud, waeleid aga välja jätanud ja kuidas iseseiswad sotsialistid Sutt ja Keerdo sellega nõus olla olnud, sest hwarwamist pole nad protokolleerida lasknud. Et aga ka koosoleku juhataja, maakonnawalitsuse esimees, sotsiaaldemokraat Bach isearwamist ei awaldanud, sellest ei räägi hra Jans sõnagi, ta arwab wist iseenesest mõistetawa olevat, et sotsiaaldemokraatidel tarwis pole töölise huwid kaitsta. Wäga otfekohene ülestunnistus.

Mis puutub nimetatud maakonnawalitsuse koosolekuse, siis pean tarwilikuks enne kõike teatada, et mind Uderna ja Kanepi mõisate jagamise ajal üleüldse koosolekulgi polnud, olin sealt juba enne seda lahkunud, ka ei leia peale hra Jansi keegi mu allkirja protokollil all. Ei taha aga jee-

pärast sugugi süüdistada ei sotsiaalb. Bachi ega ühtegi teist maakonnawal. liiget, sest tean, et mitte nemad pole süüdi, kui ainult jõukad maad saawad, waid süüdi on, toonitan veel kord, meie maaseadus, mille autoriks ennast hra Jans nimetab, ja selle teostamise määrused. Nimetatud maakonnawalitsuse koosolek oli 12. aprillil ja 15. aprilliks pidi maakonnawalitsus kõik maasaajate nimekirjad riigimaa-de ülemale edasi andma. Loomulik, et maakonnawalitsusel juba tehnilistel põhjustel enam wõimafust polnud kindlaid teateid koguda, waid ofustama pidi ofewate andmete põhjal.

Tõepoolest ei usu hra Jans isegi, et sin ühiskud maak.wal. liikmed süüdi, sest ta nimetab meid aujateks inimesteks, waid meie „maaseaduse autoril“ oli tarwis qinult enne kongressi kuidagi wõisti iseseiswate sotsialistide vastu meeolelu luua. Et see aga hra Janil korda ei läinud, näitab kongressi käik, kus pea kõik sotsiaaldemokraatide ettepanekud läbi kukkusid.

14. V. 20.

P. Keerdo.

—o—

Üleskutse.

Töölised, tooge omad lapsed lasteaeda.

Küllalt on meie lapsed paljast kartulit söönud, kus nende organism nõrgaks on jäänud. Kolletanud ja kidurad näewad nad välja; jõuetud on nad. Tarwis on neile piima, tarwis on paremat toitu, et nende õrn organism kosuks ja paraneks. Tarwis on neile ka wärsket õhku, päikest ja korralikku kaswatust. Tooge nad välja keldritest, laske nad alla ärklitubadest. Sotsiaaldemokraatiline korteriüürnikkudeselts asutab töölise lastele lasteaia, kus neile võimalust mööda kaks korda päewas einet, peaaesjalikult piima ja jahutoitu, antakse.

Seltsimehed, suur ülesanne seisab meil ees, katsumem igauks jõudu mööda kaasa aidata.

Lasteaeda ülesandmisi wõetakse vastu iga päew kella 9—11 hom. ja 5—7 õhtul „Walwajas“. Korteriüürnikkudeseltsi ehk ametiühisuse liikmekaadri ettepanemine tarwilik.

Sots.-dem. Korteriüürnikkude Seltsi
Lasteaia Komisjon.

—o—

Kwiiitung.

„Töö ja Wõitluse“ toetuseks on annetanud Tallinna sadama tehaste mehaanika katlamaja töölised 190 marka.

Tänuga vastu wõtnud
toimetus.

E. Iseseiswa Sotsialistliku Töölise Partei Tallinna organisatsioonikomitee

asub ajutiselt K. S. „Walwaja“ ruumes W. Pärnu mnt. 31.

Organisatsiooni asjaajamine, uute liigete registreerimine ja liikmemaksu wastuwõtmine igal tejsj-päewal ja reedel k. 6—8 õhtul.

Komitee juhatus.

Wastutaw toimetaja: Jaan Piiskar.

Wäljaandja: Hans Kruus.